

Studia Christiana

Vol. 6

© Centrum pre štúdium kresťanstva. Všetky práva vyhradené.

Pri citovaní prosíme dodržať autorské práva jednotlivých autorov a uvádzať zdrojovú publikáciu.

All published work, regardless of the medium in which it was published, is considered by law to be copyrighted by the author. It is important that all such articles and references to them be attributed to the author and source.

Svätý Vojtech – svätec, doba a kult

Jaroslav Nemeš, Rastislav Kožiak et al.

Bratislava : Chronos

2011

Svätý Vojtech – svätec, doba a kult

St. Adalbert – Saint, Era and Cult

Vydalo

Vydavateľstvo Chronos v Bratislave

*v spolupráci s Centrom pre štúdium kresťanstva
v edícii Studia Christiana, vol. 6*

2011 Bratislava

© Jaroslav Nemeš, Rastislav Kožiak et al.

Autori: Dániel Bagi, Ivan Gerát, Miroslav Glejte, Rastislav Kožiak, Richard Marsina, Vincent Múcska, Imrich Nagy, Jaroslav Nemeš, František Oslanský, Tomasz Ossowski, Jakub Pátek, Beáta Pinterová, Anna Pobóg-Lenartowicz, Eva Veselovská

Texty z poľštiny preložila Gabriela Začková (3.1, 3.2 a 4.3)

Recenzenti:

prof. PhDr. Ján Lukačka, PhD.

PhDr. Ján Steinhübel, CSc.

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja
na základe zmluvy č. APVV-0016-07

Vychádza za podpory vedeckého grantu VEGA č. 1/0628/08: Svätý Vojtech.
Hagiografické legendy o svätom Vojtechovi

© Chronos

Gondova 2, 818 01 Bratislava, Slovakia

Fotografia na obale knihy: *Sv. Vojtech na gotickom krídlovom Oltári Panny Márie (okolo r. 1485) z Kostola sv. Heleny v Arnutovciach*. Zdroj: Institut für Realienkunde des Mittelalters und der frühen Neuzeit, Zentrum Mittelalterforschung, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Krems an der Donau. Ďakujeme dr. Elisabeth Vavra a dr. Františkovi Oslanskému.

ISBN 978-80-89027-35-4

OBSAH

1 Úvod

<i>(Rastislav Kožíak)</i>	9
---------------------------------	---

2 Svätý Vojtech a Uhorsko

2.1 Sv. Vojtech a Ostrihom <i>(Richard Marsina)</i>	11
2.2 O misii Bruna z Querfurtu v Uhorsku <i>(Vincent Múcska)</i>	23

3 K počiatkom svätovojteškého kultu

3.1 Najstaršie Životy sv. Vojtecha. Vitae s. Adalberti <i>(Anna Pobóg-Lenartowicz)</i>	33
3.2 Sv. Vojtech v ranom stredoeurópskom dejepisectve <i>(Dániel Bagi)</i> ...	55
3.3 Obrazová legenda v Hnezdne – reprezentácia osobnej identity sv. Vojtecha <i>(Ivan Gerát)</i>	63
3.4 Svätovojtešský kult v Cáchach v stredoveku <i>(Jaroslav Nemeš)</i>	75

4 K vývoju svätovojteškého kultu v stredoveku a novoveku

4.1 Kult sv. Vojtecha a Slovensko v stredoveku <i>(František Oslanský)</i>	89
4.2 Kult sv. Vojtecha v ostrihomskej liturgickej tradícii. O immarcescibilis rosa <i>(Eva Veselovská)</i>	110
4.3 Sermones de sancto Adalberto v poľskom stredovekom kazateľstve <i>(Tomasz Ossowski)</i>	140
4.4 Sv. Vojtech v ikonografickej skladbe cirkevnej pečate v Ostrihomskej arcidiecéze <i>(Miroslav Glejtek)</i>	149
4.5 Kult Piatich svätých bratov a jeho vybrané prejavy v barokovej maľbe 18. storočia <i>(Jakub Pátek)</i>	159

5 Sv. Vojtech v modernej historiografii

5.1 Sv. Vojtech na dvore kniežaťa Gejzu v maďarskej a slovenskej historiografii <i>(Beáta Pinterová)</i>	171
5.2 Obraz sv. Vojtecha v modernej maďarskej historiografii <i>(Imrich Nagy)</i>	177

6 Záver

<i>(Rastislav Kožíak)</i>	187
---------------------------------	-----

Pramene a literatúra

Archívne pramene	189
Edície prameňov	190
Monografie a zborníky	196
Štúdie a články	203

Register

Miestny register	215
Menný register	221

PRAMENE A LITERATÚRA

ARCHÍVNE PRAMENE

- Roma
(ASV) Vatikánsky tajný archív. Archivio Secreto Vaticano
- Esztergom
(OPA) Ostrihomský prímorský archív. Prímási levéltár : Archivum Ecclesiasticum Vetus
(OSKA) Ostrihomský súkromný kapitulosídlný archív. Az esztergomi székesfőképtalan magánlevéltára
(KO) Klenotnica ostrihomskej katedrály. Főszékesegyházi Kincstár Esztergom
- Budapest
(MOL DL) Maďarský krajinský archív. Magyar Országos Levéltár. Diplomatikai levéltár
(MOL DF) Maďarský krajinský archív. Magyar Országos Levéltár. Diplomatikai Fényképgyűjtemény
(OSzK) Krajinská Sécéniho knižnica. Országos Széchényi Könyvtár, Apponyi Hungarica
- Krems an der Donau
(DB/IMAREAL/ÖAW) Krems an der Donau. Digitales Bildarchiv (DB) des Instituts für Realienkunde des Mittelalters und der frühen Neuzeit (IMAREAL) der Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW)
- München
(BSB) Bavorská štátna knižnica. Bayerische Staatsbibliothek
- Köln
(DBK) Knižnica dómu. Dombibliothek
- Berlin
(SBB) Štátna knižnica Berlín. Staatsbibliothek zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz
- Bratislava
(SNA) Slovenský národný archív Bratislava, fond Kapitulska knižnica
- Nitra
(ŠA Nitra) Štátny archív Nitra, (RkDúMo) fond Rímskokatolícky dekanský úrad v Mojmirovciach; fond Františkáni v Nitre
- Levoča
(ŠA Levoča) Štátny archív Levoča, (SaSk) fond Súkromný archív Spišskej kapituly

EDÍCIE PRAMEŇOV

- A pécsi egyházmegye története I. A középkor évszázadai.* Eds. Tamás Fedeles - Gábor Sarbak - József Sümegi. Pécs : Fény, 2009.
- Adalbert prágai püspök szenvedéstörténete. Prekl. a kom. Gábor Thoroczky. In KRISTÓ, Gyula (ed.). *Az államalapítás korának írott forrásai.* Szeged : Szegedi Középkorász Műhely, 1999, s. 99-101.
- ADAMKO, Rastislav - VESELOVSKÁ, Eva - ŠEDIVÝ, Juraj (eds.). *Spišský antifonár.* Ružomberok : Katolícka univerzita, 2008.
- AKIMJAK, Amantius - ADAMKO, Rastislav - BEDNÁRIKOVÁ, Janka (eds.). *Spišský graduál Juraja z Kežmarku (1425).* Ružomberok : Katolícka univerzita, 2006.
- ALMÁSI, Tibor (ed.). *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore rerum Andegavensium illustrantia, XI. 1327.* Budapest; Szeged : JATE, 1996.
- Analecta Hymnica Medii Aevi. V. Historiae Rhythmicae.* Ed. Carl Maria Dreves. Leipzig : O.R. Reisland, 1889.
- BALBÍN, Bohuslav. *Bohemia Sancta. Decadis I.* Pragae : Typis Georgij Czernoch, 1682.
- BÁN Péter (ed.). *Magyar történelmi fogalom gyűjtemény II.* Eger : A Heves megyei Levéltár, 1980.
- BARTONIEK, Emma. *A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának címgjegyzéke. XII. Codices manuscripti Latini. Vol. I. Codices latini medii aevi.* Budapestini : Sumptibus Musei Nationalis Hungarici, 1940.
- Bibliotheca Hagiographica Latina.* Bruxellis 1898-1899 et 1911, nr 37 I 37 a.
- BIELOWSKI, August (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Tomus I.* Lwów; Kraków : Nakł. Akademii Umiejętności, 1864.
- BIELOWSKI, August (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Tomus IV.* Lwów; Kraków : Nakł. Akademii Umiejętności, 1884.
- BLÁHOVÁ, Marie (ed.). *Kosmova kronika česká.* Praha : Svoboda, 1972.
- BLÁHOVÁ, Marie (ed.). *Kronika česká Přibíka z Radenína, řečeného Pulkava.* In BLÁHOVÁ, Marie (ed.) *Kroniky doby Karla IV.* Praha : Svoboda, 1987, s. 299.
- BLÁHOVÁ, Marie (ed.). *Kronika tak řečeného Dalimila.* Praha : Svoboda, 1977.
- BOSSÁNYI, Árpád. *Regesta supplicationum : A pápai kérvénykönyvek magyar vonatkozású okmányai : Avignoni korszak I/1. A római levéltárak. VI. Kelemen pápa 1342 – 1352.* Budapest : Stephaneum Nyomda r. f., 1916.
- BOSSÁNYI, Árpád. *Regesta supplicationum : A pápai kérvénykönyvek magyar vonatkozású okmányai : Avignoni korszak I/2. VI. Kelemen pápa kérvénykönyveinek magyar vonatkozású okmánytára.* Budapest : Stephaneum Nyomda r. f., 1916.
- Breviarium Notatum Strigoniense, saeculi XIII.* Musicalia Danubiana 17. Ed. Janka Szendrei. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, Zenetudományi Intézet, 1998.
- Bronzová legenda o svatém Vojtěchu, Legenda aerea de sancti Adalberti.* Praha : Sít, 1997.
- Bruno z Querfurtu, Život svatého Vojtecha. Legenda Nascitur purpureus flos.* Ed. Mária Kyrálová. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1996.
- BUCKO, Vojtech. *Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom do roku 1564. Pramenný príspevok k slovenským cirkevným dejinám.* Bratislava : Unia, 1939.
- Catalogus concinnus librorum manuscriptorum Bibliothecae Batthyányanae. Exaratus per Robertum Szentiványi.* Szeged : Hungaria, 1958.
- CD - Rom: *Bratislavský antifonár I*, UNESCO – Pamäť sveta, Memoria Slovaciae Medii Aevi Manuscripta. Red. Dušan Buran - Ľubomír Jankovič - Július Sopko - Eva Veselovská. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004; CD - Rom: *Bratislavský antifonár II*, UNESCO – Pamäť sveta, Memoria Slovaciae Medii Aevi Manuscripta. Red. Dušan Buran - Ľubomír Jankovič - Július Sopko - Eva Veselovská. Martin : Slovenská národná

- knížnica, 2002; CD - Rom: *Bratislavský antifonár III*, UNESCO – Pamäť sveta, Memoria Slovaciae Medii Aevi Manuscripta. Red. Dušan Buran - Ľubomír Jankovič - Július Sopko - Eva Veselovská. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005; CD - Rom: *Bratislavský antifonár IV*, UNESCO – Pamäť sveta, Memoria Slovaciae Medii Aevi Manuscripta. Red. Dušan Buran - Ľubomír Jankovič - Július Sopko - Eva Veselovská. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007; CD - Rom: *Bratislavský antifonár V*, UNESCO – Pamäť sveta, Memoria Slovaciae Medii Aevi Manuscripta. Red. Dušan Buran - Ľubomír Jankovič - Július Sopko - Eva Veselovská. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007.
- Codex Albensis. Ein Antifonar aus dem 12. Jahrhundert. Facsimile.* Monumenta Hungariae Musica I. Eds. Zoltán Falvy - László Mezey. Budapest : Akadémiai Kiadó; Graz : Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1963.
- Codices latini medii aevi Bibliothecae Universitatis Budapestinensis quos recensuit Ladislaus Mezey.* Ed. Ágnes Bolgár. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1961.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. A Preliminary Report.* Eds. László Dobszay - Gábor Prószy. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1988.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. I/A Salzburg (Temporale).* Ed. László Dobszay. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1988.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. II/A Bamberg (Temporale).* Ed. Zsuzsa Czagány. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1994.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. III/A Praha (Temporale).* Ed. Zsuzsa Czagány. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1996.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. III/B Praha (Sanctorale, Commune Sanctorum).* Ed. Zsuzsa Czagány. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2002.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. IV/A Aquileia (Temporale).* Eds. Gabriela Gilányi - Andrea Kovács. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2003.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. V/A Strigonium (Temporale).* Eds. László Dobszay - Andrea Kovács. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2004.
- Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. V/B Strigonium (Sanctorale).* Ed. Andrea Kovács. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2006.
- Corpus Antiphonarium Officii I-IV.* Ed. Jean René Hesbert. Rome : Herder, 1963-1970.
- DEUGOSZ, Jan. *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, II.* Ed. Jan Dąbrowski. Warszawa : Wydawnictwo PWN, 1962.
- DREVES, Guido Maria (ed.). *Analecta Hymnica Medii Aevi V. Historiae Rhythmicae.* Leipzig : O.R. Reiland, 1889.
- ERDÉLYI, László. *A pannonhalmi főapátság története. Első korszak : A megalapítás és terjeszkedés kora 996 – 1243. A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története I.* Budapest, 1902.
- FEJÉR, Georgius (ed.). *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis I.* Budae : Typis Typogr. Regiae Universitatis Hungariae, 1829.
- FINK, Karl August. *Das vatikanische Archiv: Einführung in die Bestände und ihre Erforschung.* Roma : W. Regenber, 1951.
- Fontes rerum Bohemicarum I.* Ed. Jan Emler. Praha : Museum království českého, 1873.
- FUXHOFFER, Damianus - CZINÁR, Maurus. *Monasteriologiae regni Hungariae I.* Pestini : Typis Joannis Herz, 1858.

- Gesta Principum Polonorum – The Deeds of the Princes of the Poles*. Eds. János M. Bak, Urszula Borkowska, Giles Constable, Gábor Klaniczay. Translated and annotated by Paul W. Knoll and Frank Schaer, with a preface by Thomas N. Bisson. Central European Medieval Texts, vol. 3. Budapest; New York : Central European University Press, 2003.
- GOMBOS, Albinus Franciscus (ed.). *Catalogus fontium Historiae Hungaricae*. Budapest : Nap Kiadó Kft., 2005.
- GOMBOS, Albinus Franciscus (ed.). *Catalogus fontium Historiae Hungaricae III*. Budapestini : Accademia Litterarum de Sancto Stephano Rege Nominata, 1938.
- Graduale Strigoniense, saec. XV/XVI*. Musicalia Danubiana 12. Ed. Janka Szendrei. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1993.
- Gregorius Gyöngyösi, Vitae fratrum eremitarum Ordinis Sancti Pauli primi eremitaе*. Ed. Franciscus Levente Hervay. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1988.
- GYÖRFFY, György (ed.). *Diplomata Hungariae Antiquissima I. 1000 – 1131*. Budapestini : In Aedibus Academiae Scientiarum Hungaricae, 1992.
- HERVAY, Ferenc Levente. *Reperitorium historicum Ordinis Cistercensis in Hungaria*. Roma : Cura Societatis Sancti Stephani editoris S. Sedis Apostolicae in Hungaria, 1984.
- HIRSCH, Paul - LOHMANN, Hans-Eberhard (eds.). *Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi, 60*. Hannoverae 1939.
- HOFFMANN, Jürgen. *Vita Adalberti. Früheste Textüberlieferungen der Lebensgeschichte Adalberts von Prag*. Essen : Klartext, 2005.
- HOMZA, Martin. *Uhorsko-poľská kronika*. Ed. Libri historiae Slovaciae. Fontes 1. Bratislava : Post Scriptum, 2009.
- Hymn na święto translacji św. Wojciecha*. Ed. Henryk Kowalewicz. In *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 1957, roč. 10, s. 280-282.
- IVÁNYI, Béla. *Bártfa szabad királyi város levéltára 1319 – 1526. I. kötet 1319-től 1501-ig*. Budapest : Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1910.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Series nova – Tomus IV. Fasc. 1*. Warszawa : Państwowe wydawnictwo naukowe, 1962.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Series nova – Tomus IV. Fasc. 2*. Warszawa : Państwowe wydawnictwo naukowe, 1969.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Series nova – Tomus IV. Fasc. 3*. Warszawa : Państwowe wydawnictwo naukowe, 1973.
- Katalog Archiwum Opactwa Cystersów w Mogile*. Eds. Kazimierz Kaczmarczyk a Gerard Kowalski. Kraków : Wydawnictwo Sekcji Archiwalnej Krajowego Grona Konserwatorskiego, 1919.
- KAUFFMANN, Heinrich (ed.). *Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum Tomi XXX. pars secunda (– Supplementa tomorum I – XV)*. Lipsiae : Impensis Karoli W. Hiersemann, 1934.
- Képes Krónika – Millenniumi Magyar Történelem. Források*. Ed. János Bollók. Budapest : Osiris Kiadó, 2004.
- KNAUZ, Ferdinandus (ed.). *Monumenta ecclesiae Strigoniensis I. Strigonii* : Typis descriptis Aegydius Horák, 1874.
- KNAUZ, Ferdinandus (ed.). *Monumenta ecclesiae Strigoniensis II. Strigonii* : Typis descriptis Gustavus Buzárovits, 1882.
- Kolektarz Wawelski sprzed 1526 roku, świadek liturgii Kościoła krakowskiego XV, XVI i XVII wieku*. Ed. Szymon Fedorowicz. Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 2007 (Monumenta Sacra Polonorum, tom III).
- KOLLÁNYI, Ferencz (ed.). *Visitatio capituli E. M. Strigoniensis anno 1397*. In *Történelmi Tár. Új folyam* 2. Budapest 1901.
- KOLLÁNYI, Ferencz. *Esztergomi kanonokok 1100 – 1900*. Esztergom : Buzárovits Gusztáv Könyvnyomdája, 1900.

- KOLLÁR, Jaroslav. *Václav Hájek z Libočan; Kronika česká, výbor historického četní*. Praha : Odeon, 1981.
- KOVACHICH, Josephus Nicolaus (ed.). *Sylloge decretorum comitialium incltyi regni Hungariae I*. Pesthina : Typis, et sumptibus Joannis Thomae Trattner, 1818.
- KOWALSKA-URBANKOWA, Zofia - ZBUDNIEWEK, Janusz. Katalog rękopisów Biblioteki Paulinów w Krakowie na Skalce. In *Studia Claromontana*, 1987, roč. 8, s. 269-506.
- LÁZÁR (Lazarus). *Magyarország legrégebb ismert nyomtatott térképe*. Ingolstadt 1528 (Fametszet, 55×78 cm). In *The first known printed map of Hungary* (Woodcut). Budapest : Országos Széchényi Könyvtár, 1989.
- Le graduel romain. Édition critique par les moines de Solesmes, II. Les sources*. Solesmes : Abbaye de Saint-Wandrille, 1957 (*Graduale Triplex*. Solesmes; Paris : Abbaye de Saint-Wandrille, 1979).
- Legenda maior Sancti Regis Stephani* 5. Documenta Catholica Omnia. [2010-09-13]. Dostupné on-line: http://www.documentacatholicaomnia.eu/04z/z_1000-1100__Anonymus__Legenda_Maior_Sancti_Regis_Stephani__LT.pdf.html
- Liber Ordinarius Agriensis (1509)*. Musicalia Danubiana Subsidia 1. Ed. László Dobszay. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2000.
- MALECZYŃSKI, Karol (ed.). *Monumenta Poloniae Historica. Series nova – Tomus II*. Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 1952.
- MARSINA, Richard (ed.). *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae I*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1971.
- MARSINA, Richard (ed.). *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae II*. Bratislava : Archív mesta Bratislava; Obzor, 1987.
- MARSINA, Richard (ed.). *Legendy stredovekého Slovenska : Ideály stredovekého človeka očami cirkevných spisovateľov*. Budmerice : Rak, 1997.
- MARSINA, Richard (ed.). *V kráľovstve svätého Štefana : Vznik uhorského štátu a čas ar-pádovských kráľov. Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov III*. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2003.
- Melodiarum Hungariae Medii Aevi 1. Hymni et sequentiae*. Ed. Benjamin Rajeczky. Budapest : Editio musicam, 1956.
- Missale Notatum Strigoniense ante 1341 in Posonio*. Musicalia Danubiana 1. Eds. Janka Szendrei - Richard Rybarič. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 1982.
- Monumenta Germaniae Historica. Diplomatum regum et imperatorum Germaniae, tomus III. Henrici et Arduini diplomata*. Hannoverae : Impensis Bibliopolii Hahniani, 1903.
- Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova Series. Tomus II*. Berlin : Weidmansche Buchhandlung, 1923.
- Monumenta Germaniae Historica. Scriptorum XV/2*. Hannoverae : Impensis Bibliopolii Hahniani, 1888.
- Monumenta Historiae Bohemiae II*. Praha 1768.
- Monumenta Monodica Medii Aevii, Antiphonae. Band V/I – III*. Eds. Benjamin Rajeczky - Janka Szendrei - László Dobszay. Kassel; Basel etc. : Bärenreiter, 1999.
- Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia I/1*. Eds. Asztrik Várszegi - István Zombori. Budapest : Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (METEM), 2000.
- Musicalia Danubiana Subsidia 1*. Ed. et trans. László Dobszay. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2000.
- Nejstarší legendy přemyslovských Čech*. Ed. Oldřich Králík. Praha : Vyšehrad, 1969.
- NIR, Roman. Katalog rękopisów Biblioteki Seminarium Duchownego w Kielcach. In *Archiwa Biblioteki Muzea Kościelne*, 1980, roč. 40 a 41, s. 329-400 a 91-126.
- Nitriansky kódex*. Eds. Július Sopko - Július Valach. Martin : Matica slovenská, 1987.
- OPOČENSKÁ, M[ária]. Regesta supplicationum I. In *Sborník Múzeálnej slovenskej spoloč-*

- nosti*, roč. 21, s. 120-123.
- Ordinarius Strigoniensis*. Monumenta Ritualisa Ecclesiastica I. Ed. Nicilaus Stephanus Földváry. Budapest : Argumentum, 2009.
- Paléographie musicale. Les principaux manuscrits du chant grégorien, ambrosien, mozarabe, gallican, publiés en fac-similés phototypiques par les Bénédictins de Solesmes*, 18. zv. Ed. André Mocquereau. Solesmes etc. 1886-.
- Pasja z Tegernsee. In *W kręgu żywotów św. Wojciecha*. Red. Jan Andrzej Spież. Tyniec; Kraków : Wydawnictwo Benedyktynów, 1997, s. 135-157.
- PERTZ, Georg Heinrich (ed.). *Monumenta Germaniae Historica. Scriptorum IV*. Hannoverae : Impensis Bibliopolii Aulici Hahniani, 1841 (repro 1981).
- PÉTERFFY, Carolus (ed.). *Sacra Concilia Ecclesiae Romano-Catholicae in Regno Hungariae celebrata ab anno Christi MXVI, usque ad annum MDCCXV. accedunt Regum Hungariae, et sedis apostolicae Legatorum constitutiones ecclesiasticae. Pars II*. Posonii 1742.
- Patrologiae Cursus Completus, Series Latina*, tom. 106. Ed. J.-P. Migne. Parisi 1851, col. 821-825.
- PLEZIA, Marian. Pasja z Tegernsee. In *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*. Ed. Marian Plezia. Warszawa : Instytut Wydawniczy PAX, 1987.
- PRAŽÁK, Richard (ed.). *Legendy a kroniky koruny uherské*. Praha : Vyšehrad, 1988.
- Querfurti Brúnó, Szent Adalbert Prágai püspök és vértanú második élettrajza*. Prekl. a kom. Gábor Thoroczky. In KRISTÓ, Gyula (ed.). *Az államalapítás korának írott forrásai*. Szeged : Szegedi Középkorász Műhely, 1999, s. 78-84.
- RÁBIK, Vladimír (ed.). *Monumenta Vaticana Slovaciae. Tomus II : Registra supplicationum ex actis pontificum Romanorum res gestas Slovacas illustrantia. Volumen 1 (1342 – 1415)*. Trnava : Slovenský historický ústav v Ríme, Trnavská univerzita, 2009.
- RADÓ, Polikarp. *Libri liturgici manuscripti bibliothecarum Hungariae et limitropharum regionum. Primae partis editio revisa et aucta cui et toti operi adlaboravit Ladislaus Mezey*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1973.
- Rerum Bohemicarum antiqui scriptores aliquot insignes hactenus incogniti*. Hanoviae : Heredes Ioannis Aubrii, 1607.
- ŘEZANINA, Dušan. Svatý Brun Querfurtský, Život a utrpení svatých Benedikta a Jana i jejich druhů. b.m., b.v., b.r.
- SEDLÁK, Vincent (ed.). *Monumenta Vaticana Slovaciae. Tomus I : Rationes collectorum pontificiorum in annis 1331 – 1337*. Trnava : Slovenský historický ústav v Ríme, Trnavská univerzita, 2008.
- SEDLÁK, Vincent (ed.). *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae I*. Bratislava : SAV, 1980.
- SCHIMMELPFENNIG, Bernhard. *Das Papsttum. Von der Antike bis zur Renaissance*. Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1988.
- SCHNEYER, Johannes Baptist. *Repetitorium der lateinischen Sermones des Mittelalters für die Zeit von 1150 – 1350, vol. 1-11*. Münster : Aschendorff, 1969-1990 (Beiträge zur Geschichte der Philosophie und Theologie des Mittelalters. Texte und Untersuchungen, vol. 43, fasc.1-11).
- SCHNEYER, Johannes Baptist. *Repetitorium der lateinischen Sermones des Mittelalters für die Zeit von 1350 – 1500*. Nach der Vorarbeit von J.B. Schneyer, L. Hödl, W. Knoch. Münster : Aschendorff, 2001.
- Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*. Ed. Marian Plezia. Warszawa : Instytut Wydawniczy PAX, 1987.
- Statuty synodalne wieluńsko-kaliskie Mikołaja Trąby z 1420 roku*. Eds. Jan Fijałek - Adam Vetulani. Kraków : Wydawnictwo Akademii Umiejętności, 1915, 1920, 1951.
- Sväté písmo Starého a Nového zákona*. Ed. Jozef Heriban, SDB. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1995.

- Szent Adalbert élete*. Szent Adalbert porosz legendája magyarul és latinul, Jerzy WYROZUMSKI bevezető tanulmányával. A fordítás alapjául Jan PLASTWIG (Tomasz TRETER): *Vita sancti Adalberti II. Pragensis episcopi, Cracoviae 1685* című kiadvány szolgált. A bevezető tanulmány Lengyel szövegét és a legenda latinját fordította és magyarázatokat írt PETNEKI Noémi. Budapest : Szent István társulat az Apostoli Szent-szék Könyvkiadója, 2003.
- SZENTPÉTERY, Emericus (ed.). *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum II*. Budapestini : Academia Litter. Hungarica; Societate Hist. Hungarica, 1938, aj reprint SZOVÁK, Kornél - VESZPRÉMY, László (eds.). *Scriptores rerum Hungaricarum. Edendo operi praefuit Emericus Szentpétery, tomus II*. Budapest : Nap Kiadó, 1999.
- SZENTPÉTERY, Emericus (ed.). *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum I*. Budapestini : Typographiae Reg. Universitatis Litter. Hung. Sumptibus, 1937, aj reprint SZOVÁK, Kornél - VESZPRÉMY, László (eds.). *Scriptores rerum Hungaricarum. Edendo operi praefuit Emericus Szentpétery, tomus I*. Budapest : Nap Kiadó, 1999.
- SZENTPÉTERY, Imre - BORSA, Iván (eds.). *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica : Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II/4*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1987.
- SZENTPÉTERY, Imre (ed.). *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica : Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke I*. Budapest : Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1923.
- SZENTPÉTERY, Imre (ed.). *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica : Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II*. Budapest : Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1943.
- TATARZYŃSKI, Ryszard (ed.). *Peregrini de Opole Sermones de tempore et de sanctis*. Warszawa : Institutum Thomisticum, 1997.
- The Istanbul Antiphonal (about 1360)*. Musicalia Danubiana 18. Ed. Janka Szendrei. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, 2002.
- THEINER, Augustinus (ed.). *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia I*. Romae : Typis Vaticanis, 1859.
- TROCHTA, Jozef. *Zoznam fár Slovenska zostavený na základe veľkého registra pápežských kolektorov o zaplatených desiatkoch, ktoré pápežská kúria v Avignoni predpísala užívateľom cirkevných benefícií v Uhorsku na roky 1332 – 1337 (Príspevok k historickej topografii Slovenska)*. Bratislava : b. v. /Rkp. Knížnica Historického ústavu SAV, pôvodná sign. PVI a 16, č. R 23.
- URBÁNEK, Rudolf. *Legenda tzv. Kristiána ve vývoji předhusitských legend ludmilských i václavských a její autor*. Zv. I, II. Praha : Česká akademie věd a umění, 1947-1948.
- W kręgu żywotów św. Wojciecha*. Ed. Jan Andrzej Spież. Tyniec; Kraków : Wydawnictwo Benedyktynów, 1997.
- WAITZ, Georg (ed.). *Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum XV*. Hannoverae : Impensis Bibliopolii Hahniani, 1887.
- WOJTYSKA, Henryk Damian. Katalog rękopisów biblioteki Seminarium Duchownego w Lublinie. In *Archiwa Biblioteki Muzea Kościelne*, 1973, č. 28.
- WOLNY, Jerzy. Inventaire des manuscrits théologiques médiévaux de la bibliothèque du chapitre à Kielce. In *Medievalia Philosophica Polonorum*, 1971, roč. 16, s. 43-85.
- Żywot II. Pasja św. Wojciecha biskupa i męczennika*. Prel. Brygida Kürbis. In *W kręgu żywotów św. Wojciecha*. Red. Jan Andrzej Spież. Tyniec; Kraków : Wydawnictwo Benedyktynów, 1997, s. 87-134.

MONOGRAFIE A ZBORNÍKY

- Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai. *Fontes Bizantini historiae Hungaricae aeo ducum et regum ex stirpe Árpád descendentium*. Ed. Gyula Moravcsik. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1988.
- BAGIN, Anton - ŠÁŠKY, Ladislav. *Svätý Vojtech*. Bratislava : Orion, 1991.
- BAKÁCS, István. *Hont vármegye Mohács előtt*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1971.
- BELGHAUS, Viola. *Der erzählte Körper. Die Inszenierung der Reliquien Karls des Großen und Elisabeths von Thüringen*. Berlin : Dietrich Reimer, 2005.
- BENDA, Kálmán. (ed.). *Magyarország történeti kronológiája I. A kezdetektől 1526-ig*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1983.
- BENKO, Ján. *Osídlenie severného Slovenska*. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1985.
- BIHLMAYER, Karl - TÜCHLE, Hermann. *Kirchengeschichte II : Das Mittelalter*. Paderborn; München; Wien; Zürich : Verlag Ferdinand Schöningh, 1996.
- BISCHOPS, Klaus. *1000 Jahre Bertscheid*. Aachen : Einhard-Verlag, 1997.
- BODOR, Imre (ed.). *A középkori Magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának pecsétmásolat – gyűjteménye alapján*. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, Művészettörténeti Kutató Csoport, 1984.
- BOGEN, Steffen. *Träumen und Erzählen : Selbstreflexion der Bildkunst vor 1300*. München : Fink, 2001.
- BOGYAY, Tamás. *Stephanus Rex*. Wien : Verlag Herold, 1976 (aj Budapest : Ecclesia, 1988).
- BOKES, František. *Slovenská vlastiveda IV. Dejiny Slovákov a Slovenska od najstarších čias až po prítomnosť*. Bratislava : SAVÚ, 1946.
- BRACHA, Krzysztof. *Nauczanie kaznodziejskie w Polsce późnego średniowiecza. Sermo-nes dominicales et festuales z tzw. Kolekcji Piotra z Miłostawia*. Kielce : Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy, 2007.
- BRESLAU, Harry. *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien 2*. Berlin : Verlag Walter de Gruyter & Co., 1958.
- BRÜCKNER, Aleksander. *Literatura religijna w Polsce średniowiecznej, tom. 1, Kazania i pieśni*. Warszawa : Gebethner i Wolff, 1902.
- BRÜCKNER, Aleksander. *Polska proza średniowieczna*. Kraków : Nakładem Krakowskiej spółki wyd., 1923.
- BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003.
- BYSTRICANOVÁ-BEDNÁRIKOVÁ, Janka. *Analisi liturgico-musicale degli uffici dei Ss. Adalberto e Martino nel ms. EC Lad 3 di Bratislava*. Dipl. Pontificio Istituto di Musica Sacra. Roma 1997.
- CIDLINSKÁ, Libuše. *Gotické křídlové oltáře na Slovensku*. Bratislava : Tatran, 1989.
- Československé dejiny*. Bratislava : Osveta, 1961.
- DANIELSKI, Wojciech. *Kult świętego Wojciecha na ziemiach polskich w świetle przedtrydenckich ksiąg liturgicznych*. Lublin : KUL, 1997.
- DANKÓ, József. *Vetus hymnarium ecclesiasticum Hungariae*. Budapest : Franklin, 1893.
- DEÉR, József. *A magyar királyság megalakulása*. Budapest : Athenaeum nyomása, 1942.
- DEÉR, József. *Pogány magyarság, keresztény magyarság*. Budapest : Holnap Kiadó, 1993 (reprint).
- Dějiny Československa I*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.
- Dejiny Slovenska I*. Bratislava : Veda, 1986.
- Dejiny Slovenska. Dátumy, udalosti, osobnosti*. Bratislava : Slovart, 2007.

- DELEHAYE, Hippolyte. *A trawers trois siècles – L' oeuvre des Bollandistes 1615 – 1915*. Bruxelles : Société des Bollandistes, 1920.
- DOBROWOLSKI, Paweł T. *Wincenty Ferrer. Kaznodzieja ludowy późnego średniowiecza*. Warszawa : Instytut Historii PAN, 1996.
- ENGEL, Pál. *Szent István birodalma*. Budapest : História; MTA Történettudományi Intézete, 2001.
- ETHEY, Gyula. A verebélyi érseki nemesi szék. Különlenyomat a „*Magyar Családtörténeti Szemlé*” 1941. Évfolyamának V – 1942. VIII. számaiból.
- FALKENSTEIN, Ludwig. *Otto III. und Aachen*. Hannover : Hahnsche Buchhandlung, 1998.
- FAULSTICH, Werner. *Medien und Öffentlichkeit im Mittelalter 800 – 1400*. Göttingen : Verlag Vandenhoeck & Ruprecht, 1996.
- FONT, Márta. *A keresztény nagyhatalmak vonzásában. Közép- és Kelet-Európa a 10.-12. században*. Budapest : Balassi Kiadó, 2005.
- FREEDMAN, Jill - COMBS, Gene. *Narativní psychoterapie*. Praha : Portál, 2009.
- FRIED, Johannes. *Otto III. und Boleslaw Chrobry: das Widmungsbild des Aachener Evangeliiars, der „Akt von Gnesen“ und das frühe polnische und ungarische Königtum : eine Bildanalyse und ihre historischen Folgen*. 2. Auflage. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 2001.
- FROS, Henryk. *Pamiętając o mieszkańcach nieba. Kult świętych w dziejach i w liturgi*. Tarnów : Biblos, 1994.
- GALLA, Ferenc. *A cluny reform hatása Magyarországon*. Pécs : Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó, 1931.
- GATZWEILER, Hubert. *Geschichte und Verfassung des St. Adalbertstiftes zu Aachen*. Inaugural-Dissertation zu Bonn, Sonderabdruck aus der Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins 51, 1929.
- GERÁT, Ivan. *Stredoveké obrazové témy : osoby a príbehy*. Bratislava : Veda, 2001.
- GOODICH, Michael. *Vita Perfecta : The Ideal of Sainthood in the Thirteenth Century*. Stuttgart : A. Hiersemann, 1982 (Monographien zur Geschichte des Mittelalters, Bd. 25).
- Gotika : Katalóg výstavy Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria, 2004.
- GRIMME, Ernst Günther. *Der goldene Dom der Ottonen*. Aachen : Einhard, 2001.
- GUNST, Péter. *A magyar történetírás története*. Debrecen : Csokonai Kiadó, 2003.
- GÜNTHER, Heinrich. *Psychologie der Legende. Studien zu einer wissenschaftlichen Heiligen-Geschichte*. Freiburg : Verlag Herder, 1949.
- GYÖRFFY, György. *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza II*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1987.
- GYÖRFFY, György. *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1987.
- GYÖRFFY, György. *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza IV*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1998.
- GYÖRFFY, György. *István király és műve*. Budapest : Gondolat, 1977.
- GYÖRFFY, György. *König Stephan der Heilige*. Budapest; Gyormaendröd : Corvina, 1988.
- HANAKOVIČ, Štefan. *Dejiny Spolku svätého Vojtecha*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2005.
- HAUCK, Albert. *Kirchengeschichte Deutschlands III*. Leipzig : Hinrichs, 1906.
- HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000.
- HEGEDŰS, András (ed.). *Megpecsételt történelem. Középkori pecsétek Esztergomból*. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000.

- HEJBAL, Dušan - OPASEK, Atanáz et alii. *Bronzová legenda o Svatém Vojtěchu. Legenda aerea de Sancti Adalberti*. Praha : Sít, 1997.
- HILPISCH, Stephanus. *Geschichte des Benediktinischen Monchtums*. Freiburg im Breisgau : Herder, 1929.
- HÓMAN, Bálint - SZEKFŰ, Gyula. *Magyar történet I-V*. Budapest : Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1935-1936. CD-Rom: HÓMAN, Bálint - SZEKFŰ, Gyula. *Magyar történet*. Budapest : Arcanum, 2002.
- HORNOWSKA Maria - ZDZITOWIECKA- JASIEŃSKA, Halina. *Zbiory rękopiśmienne w Polsce średniowiecznej*. Warszawa : Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego, 1947.
- HORVÁTH, Mihály. *A magyarok történelme*. Budapest : A Pápai Főiskolai Nyomda kiadása, 1871.
- HUDÁK, Ján. *Patrocíniá na Slovensku*. Bratislava : Umenovedný ústav Slovenskej akadémie vied, 1984.
- HUNFALVY, Pál. *Magyarország ethnographiája*. Budapest : A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó, 1876.
- JASIŃSKI, Tomasz, *O pochodzeniu Galla Anonima*. Kraków : Wydawnictwo Avalon, 2008.
- JÁVOR, Egon. *Hét kéziratosszonyi missale a Nemzeti Múzeumban*. Budapest : Magyar Nemzeti Múzeum; Országos Széchényi Könyvtára, 1942.
- JEUCKENS, Robert. *Stift und Pfarre St. Adalbert in Aachen*. Aachen : Brimberg, 1951.
- JUDÁK, Viliam - POLÁČIK, Štefan. *Katalóg patrocínií na Slovensku*. Bratislava : Rímskokatolícka Cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK, 2009.
- KÁČERÍK, Adrian. *Codex Nitriensis Latinus. Edizione critica del codice : Tesi per il conseguimento del Dottorato in Sacra Liturgia*. Roma : Pontificium Athenaeum S. Anselmi de Urbe, 1999 (Thesis ad Lauream n. 255).
- KÁČERÍK, Adrian. *Codex Nitriensis latinus. Edizione critica del codice (Tesi per il conseguimento del Dottorato in Sacra Liturgia)*. Romae : Pontificium Athenaeum S. Anselmi de Urbe Pontificium Institutum Liturgicum 1998.
- KARÁCSONYI, János. *A magyar nemzet őstörténete 896-ig*. Oradea-Mare-Nagvárad : Szent László Nyomda Részvény – Társaság Műnyomdája, 1924.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. *Wybór pism. Święty Wojciech*. Ed. Teresa Dunin-Wąsowicz. Warszawa : Towarzystwo Nauk, 1996.
- KĘTRZYŃSKI, Stanisław. *O zaginionym żywocie św. Wojciecha*. „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, tom. 43, 1902.
- KIRÁLY, Péter. *A honalapítás vitás eseményei. A kalandozások és a honfoglalás éve*. Nyíregyháza : Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Tanszéke, 2006.
- KISS, Lajos. *Földrajzi nevek etimológiai szótára I*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1988.
- KLANICZAY, Gábor. *Az uralkodók szentsége a középkorban : Magyar dinasztikus szentkultuszok és európai modellek*. Budapest : Balassi Kiadó, 2000.
- KNAPPEK, Ľudevít. *Obsadzovanie uhorských biskupstiev od konca 10. do začiatku 14. storočia so zvláštnym zreteľom na pápežské zásahy a postavenie uhorských kráľov*. Bratislava : Právnicka fakulta UK, 1934.
- Korai magyar történeti lexikon*. Red. Gyula Kristó. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1994.
- KOVÁČ, Dušan et al. *Kronika Slovenska 1*. Bratislava : Fortuna Print, 1998.
- KRÁLÍK, Oldřich. *Filiace vojtěšských legend*. Praha : Academia, 1971.
- KRÁLÍK, Oldřich. *Nejstarší legendy Přemyslovských Čech*. Praha : Vyšehrad, 1969.
- KRÁLÍK, Oldřich. *Slavníkovské interludium. K česko-polským kulturním vztahům kolem roku 1000*. Ostrava : Profil, 1966.
- KRÁLÍK, Oldřich. *Šest legend hledá autora*. Praha : Mladá Fronta, 1966.
- KRÁSL, František - JEŽEK, Jan. *Sv. Vojtěch, druhý biskup pražský, jeho klášter i úcta u lidu*. Praha : Dědictví sv. Prokopa, 1898.
- KREJČÍK, Tomáš. *Pečeť v kultuře středověku*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1998.
- KRISTÓ, Gyula et alii. *A magyar középkor története*. Budapest : Pannonica, 2005.

- KRISTÓ, Gyula. *A tizenegyedik század története*. (Magyar Századok). Budapest : Pannonica Kiadó, 1999.
- KRISTÓ, Gyula. *Magyarország története 896-1301*. Budapest : Osiris Kiadó, 1998.
- KRISTÓ, Gyula. *Magyarország története*. Budapest : Osiris Kiadó, 2007.
- KRZEMIŃSKA, Barbara. *Břetislav I. Čechy a střední Evropa v první polovině XI. století*. 2. vyd. Praha : Garamond, 1999.
- KRZEMIŃSKA, Barbara. *Břetislav I., Čechy a střední Evropa v první polovině XI. století*. Praha : Garamond, 1999.
- KUČERA, Matúš. *Stredoveké Slovensko*. Bratislava : Perfekt, 2002.
- KÜHNE, Hartmut. *Ostensio reliquiarum. Untersuchungen über Entstehung, Ausbreitung, Gestalt und Funktion der Heilumsweisungen im römisch-deutschen Regnum*. Berlin; New York : Walter de Gruyter, 2000 (Arbeiten zur Kirchengeschichte 75).
- KUMOROVITZ, Bernát. *A magyar pecséthasználat története a középkorban*. Budapest : Magyar Nemzeti Múzeum, 1993.
- KÚTNIK - ŠMÁLOV, Jozef. *Kresťanský stredovek Slovenska (výber z diela 3)*. Libri Historiae Slovaciae Monographiae VI. Bratislava : Lúč, 2005.
- LABUDA, Gerard. *Nad legendą o św. Wojciechu „Tempore illo”. Analiza źródłowa*. Poznań : Wydawnictwo UAM, 1996.
- LABUDA, Gerard. *Święty Wojciech. Biskup – męczennik, patron Polski, Czech i Węgier*. Wrocław : Funna, 2000.
- LABUDA, Gerard. *Święty Wojciech. Biskup – męczennik, patron Polski, Czech i Węgier*. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2004.
- LAŠTOVKOVÁ, Hana (ed.). *Svatý Vojtěch. Tisíc let svatovojtěžské tradice v Čechách*. Praha : Národní galerie v Praze, 1997.
- Lexikon des Mittelalters*. CD-ROM-Ausgabe. Stuttgart : Verlag J. B. Metzler, 2000.
- LOSERTH, Johann. *Der Sturz des Hauses Slawnik. Ein Beitrag zur Geschichte der Ausbildung des böhmischen Herzogthums*. Wien : In commission bei Carl Gerold's Sohn, 1883.
- MACŮREK, Josef. *Dějiny Maďarů a uherského státu*. Praha : Melantrich, 1934.
- Magyarország története I/1. Előzmények és magyar történet 1242-ig*. Eds. György Székely - Antal Bartha. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1984.
- MÁLYUSZ, Elemér. *Egyházi társadalom a középkori Magyarországon*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1971.
- MAS LATRIE, Comte L. de. *Trésor de chronologie, d'histoire et de géographie, pour l'étude et l'emploi des documents du Moyen Âge*. Paris : Librairie Victor Palmé, 1889.
- MENDE, Ursula. *Die Bronzetüren des Mittelalters 800 – 1200*. München : Hirmer, 1983.
- MEZŐ, András. *A templomcím a magyar helységnevekben (11-15. század)*. Budapest : METEM Könyvek, 1996.
- MEZŐ, András. *Patrocíniumok a középkori Magyarországon*. Budapest : METEM, 2003.
- MORÉE, P. C. A. *Preaching in Fourteenth-Century Bohemia. The life and ideas of Milicūs de Chremsir (+1374) and his significance in the historiography of Bohemia*. Herspice, Tsjechie : Eman, 1999.
- MÚCSKA, Vincent. *Uhorsko a cirkevné reformy 10. a 11. storočia*. Bratislava : Stimul, 2004.
- NEMEŠ, Jaroslav. *Kodex von Neutra, Geistige Erbschaft der italienisch-griechischen Mönche und ihrer Nachfolger von Aachen*. Győr : Palatia, 2007.
- NEMEŠ, Jaroslav. *Nitriansky kódex a jeho posolstvo. Aachen – Óbuda – Nitra*. Ružomberok : KU, 2006.
- NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku I-II*. Bratislava : Filozofická fakulta UK, 2008.
- NOVARA, Paolo. *S. Adalberto in Pereò e la decorazione in Laterizio nel Ravennate e nell'Italia settentrionale (secc. VIII–XI)*. Mantova : Editrice S.A.P., 1994 (Documenti di archeologia 3).

- NOVÝ, Rostislav - SLÁMA, Jiří - ZACHOVÁ, Jana (eds.). *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha : Vyšehrad , 1987.
- NYÁRY, Albert. *A heraldika vezérfonala*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1886.
- OZORAI, József. *Az egyházi vagy praediális nemesek és birtokuk*. Esztergom : b. v. (Különlenyomat a „Magyar Sion“ 1886 és 1887. évi folyamából), 1887.
- PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*. Praha : Nakladatel B. Kočí, 1928.
- PAULER, Gyula. *A magyar nemzet története az árpádházi királyok alatt. I. Második javított kiadás*. Budapest : A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó, 1899.
- PAULER, Gyula. *A magyar nemzet története szent Istvánig*. Budapest : A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó, 1900.
- PEETERS, Paul. *L'oeuvre des Bollandistes*. Bruxelles : Société des Bollandistes, 1961 (reprint 1968).
- POLC, Jaroslav V. (ed.). *Svatý Vojtěch. Sborník k mileniu*. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1997.
- PREISS, Pavel - VILÍMKOVÁ, Milada. *Ve znamení břevna a růží. Historický, kulturní a umělecký odkaz benediktýnského opatství v Břevnově*. Praha : Vyšehrad, 1989.
- Přehled dějin Československa I/1 (do roku 1526)*. Praha : Academia, 1980.
- ROBERTS, Phyllis B. *Thomas Becket in the Medieval Latin Preaching Tradition. An Inventory of Sermons about St. Thomas Becket c. 1170 – c. 1400*. Hague : Martinus Nijhoff; Bruges : Abbatia S. Petri, 1992.
- ROMHÁNYI, Beatrix F. *A kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon*. Budapest : Pytheas, 2000.
- RÓNA-TAS, András. *A honfoglaló magyar nép. Bevezetés a korai magyar történelem ismeretébe*. Budapest : Balassi Kiadó, 1997.
- RUSINA, Ivan - ZERVAN, Marian. *Životy svätých : Ikonografia*. Bratislava : Pallas, 1994.
- ŘEZANINA, Dušan. *K pobytu sv. Pěti (Šesti) bratří v Čechách. Pozapomenuté kapitoly z českých dějin náboženských*. Praha : b.v., 1982.
- SASINEK, Franko Vítazoslav. *Dějiny počátkov terajšieho Uhorska*. Skalica : Tlačou Fr. X. Škarnicla synov, 1868.
- SEDLÁK, Peter. *Christianizácia západných Slovanov s osobitným zreteľom na Slovensko (od prelomu 8.-9. storočia do roku 1000)*. Levoča : Polypress, 1999.
- SEGEŠ, Vladimír et alii. *Kniha kráľov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2003.
- SEVCENKO, Nancy P. *The Life of Saint Nicholas in Byzantine Art*. Torino : Bottega D'Erasmus, 1983.
- SCHAUBER, Vera - SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- SCHAUBER, Vera - SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladatelství, 1997.
- Slovensko. Dejiny*. Bratislava : Obzor, 1971.
- SOBECZKO, Helmut Jan. *Liturgia w katedrze wrocławskiej według przedtrydenckiego Liber ordniarius z 1563 roku* (Opole – Archiwum Diecezjalne), rkp. nr M 1. Opole 1993.
- SOKOLOVSKÝ, Leon. *Správa stredovekej dediny na Slovensku*. Bratislava : Academic Electronic Press, 2002.
- SOMORJAI, Ádám (ed.). *Közép-Európa Szentje : Adalbert (Vojtech – Wojciech – Béla). Válogatott tanulmányok*. Budapest : Magyar Egyháztörténeti Encyklopédia Munkaközössége, 1994.
- SOPKO, Július. *Kódexy a neúplne zachované rukopisy v slovenských knižniciach*. Martin : Matica slovenská, 1986.
- SOPKO, Július. *Stredoveké latinské kódexy slovenskej proveniencie v Maďarsku a Rumunsku*. Martin : Matica slovenská, 1982.

- SOPKO, Július. *Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach* Martin : Matica slovenská, 1981.
- SÖRÖS, Pongrácz. *Az elenyészett benczés apátságok : A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története. Tizenkettedik kötet. B.* Budapest : A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend; Stephaneum Nyomda R. T., 1912.
- SPUNAR, Pavel. *Kultura českého středověku*. Praha : Odeon, 1985.
- STANISLAV, Ján. *Slovenský juh v stredoveku I.* Turčiansky Sv. Martin : Matica slovenská, 1948.
- STANISLAV, Ján. *Slovenský juh v stredoveku II.* Turčiansky Sv. Martin : Matica slovenská, 1948.
- STARNAWSKI, Jerzy. *Drogi rozwojowe hagiografii polskiej i łacińskiej w wiekach średnich*. Kraków : Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1993.
- STEINHÜBEL, Ján. *Nitrianske kniežatstvo : Počiatky stredovekého Slovenska. Rozprávanie o dejinách nášho územia a okolitých krajín od sťahovania národov do začiatku 12. storočia*. Bratislava : Veda; Budmerice : Rak, 2004.
- STRZELCZYK, Jerzy. *Apostołowie Europy*. Warszawa : Instytut Wydawniczy PAX, 1997.
- STRZELCZYK, Jerzy. *Bolesław Chrobry*. Poznań : Wydawnictwo WBP, 2003.
- STRZELCZYK, Jerzy. *Otto III.* Wrocław : Zakład Narodowy im Ossolińskich – Wydawnictwo, 2000.
- Súpis pamiatok na Slovensku I.* Ed. Alžbeta Güntherová. Bratislava : Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody; Obzor, 1967, s. 365.
- SZALAY, János - BARÓTI, László. *A magyar nemzet története*. Budapest : Arcanum, 2002 (CD-Rom).
- SZÁNTÓ, Konrád. *A katolikus egyház története I.* Budapest : Vigilia Kiadó, 1984.
- SZÉLLES, György. *Az esztergomi Szent Adalbert székesegyház : Széllés György 1761. évi leírása a Szent Adalbert székesegyház és a Szent István templom romjairól*. Esztergom : Kulcsár István Társadalomtudományi és Kiadói Alapítvány, 1998.
- SZILÁGYI, Sándor. *A magyar nemzet története*. Budapest : Arcanum, 2002 (CD-Rom).
- SZÜCS, Jenő. *Az utolsó Árpádok*. Budapest : História. Magyar Tudományos Akadémia, Történettudományi Intézete, 1993.
- ŠIDLOVSKÝ, Evermod Gejza (ed.). *Svět liturgie : Slovník základní církevní terminologie*. Praha : Klášter premonstrátů na Strahově; Fénix, 1991.
- ŠMILAUER, Vladimír. *Vodopis starého Slovenska*. Praha; Bratislava : Nákladem Učené společnosti Šafaříkovy v Bratislavě, 1932.
- ŠOLLE, Miloš. *Od úsvitu křesťanství k sv. Vojtěchu*. Praha : Vyšehrad, 1996.
- TAGÁNYI, Károly. *Magyarország címertára, I. rész*. Budapest : Nyomatott Buschmanns, 1880.
- TAKÁCS, Imre. *A magyarországi káptalanok és konventek középkori pecsétjei*. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, 1992.
- THOROCZKAY, Gábor. *Írások az Árpád-korról : Történeti és historiográfiai tanulmányok*. Budapest : ELTE BTK Történelemtudományok Doktori iskola, 2009.
- TÖLKE, Dirk. *1000 Jahre St. Adalbert. In guten wie in schlechten Zeiten. Festschrift zum 1000-jährigen Bestehen der Kath. Propsteikirche St. Adalbert in Aachen*. Aachen : Katholische Propsteipfarre St. Adalbert, 2005.
- TÖRÖK, József. *A magyar föld szentjei*. Debrecen : Tulipán Könyvkiadó, 1991.
- TÖRÖK, József. *A tizenegyedik század magyar egyháztörténete. (Keresztény századok)*. Budapest : Mikes Kiadó, 2002.
- TRUBÍNĽ, Jozef. *Vráble*. Vráble : Vydavateľstvo Turista Piešťany, 1994.
- TŘEŠTÍK, Dušan - ŽEMLIČKA, Josef (eds.). *Svatý Vojtěch, Čechové a Evropa. Mezinárodní sympóziium uspořádané Českou křesťanskou akademií a Historickým ústavem Akademie věd ČR 19.-20. listopadu 1997 v Praze*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998.
- TYSZKIEWICZ, Jan. *Brunon z Querfurtu w Polsce i krajach sąsiednich w tysiąclecie śmierci*

- ci. Pułtusk : Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, 2009.
- UHLIRZ, Mathilde. *Die älteste Lebensbeschreibung des hl. Adalbert*. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1957.
- ULIČNÝ, Ferdinand. *Dejiny osídlenia Šariša*. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1990.
- VARSÍK, Branislav. *Otázky vzniku a vývinu slovenského zemanstva*. Bratislava : Veda, 1988.
- VARSÍK, Branislav. *Slovenské (slovenské) názvy riek na Slovensku a ich prevzatie Maďarmi v 10.-12. storočí : Príspevok k etnogenéze Slovákov*. Bratislava : Veda, 1990.
- VESELOVSKÁ, Eva. *Mittelalterliche liturgische Kodizes mit Notation in den Archivbeständen von Bratislava*. Ed. Musaeum Musicum. Bratislava : Slowakisches Nationalmuseum, 2002.
- VLČEK, Emanuel. *Jak zemřeli. Významné osobnosti českých dějin z pohledu antropologie a lékařství*. Praha : Academia, 1993.
- VOIGT, Heinrich Gisbert. *Adalbert von Prag : Ein Beitrag zur Geschichte der Kirche und des Mönchtums im zehnten Jahrhundert*. Westend; Berlin : Verlag der Akademischen Buchhandlung (W. Faber & Co.), 1898.
- VOIGT, Heinrich Gisbert. *Brun v. Querfurt, Mönch, Eremit, Erzbischof der Heiden und Märtyrer*. Stuttgart : Verlag von J. F. Steinkopf, 1907.
- VRTEL, Ladislav. *Osem storočí slovenskej heraldiky*. Martin : Matica slovenská, 2003.
- VYDRA, Bohumil. *Polská středověká literatura kazatelská a její vztahy ke kazatelské literatuře české*. Praha : KČSN, 1928.
- WAŚOWICZ, Henryk. *Kalendarz ksiąg liturgicznych Krakowa do połowy XVI wieku. Studium chronologiczno-typologiczne*. Lublin : KUL, 1995.
- WEISWEILER, Hermann - DERWAHL, Freddy - DETIÈGE, Dieter. *Aachen Kaleidoskop*. Köln : Greven Verlag, 1995.
- WENSKUS, Reinhard. *Studien zur historisch – politischen Gedankenwelt Bruns von Querfurt*. Münster; Köln : Böhlau, 1956.
- WIELGUS, Stanisław. *Średniowieczna łacińskojęzyczna biblistyka polska*. Lublin : Wydawnictwo KUL, 1992.
- WIELGUS, Stanisław. *Z badań nad średniowieczem*. Lublin : Wydawnictwo KUL, 1995.
- WIHODA, Martin. *Morava v době knížecí*. Ed. Česká historie, sv. 21. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- WISZEWSKI, Przemysław. *Domus Bolesłai. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 r.)*. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008.
- WITKOWSKA, Aleksandra - NATALSKA, Joanna. *Święty Wojciech - Życie i kult. Bibliografia do roku 1999*. Lublin : Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2002.
- WURZEL, Thomas. *Die Reichsabtei Burtscheid von der Gründung bis zur frühen Neuzeit. Geschichte, Verfassung, Konvent, Besitz*. Aachen : Verlag der Mayer'schen Buchhandlung, 1984.
- WYNANDS, Dieter P. J. *Geschichte der Wallfahrten im Bistum Aachen*. Aachen : Einhard Verlag, 1986.
- ŽEMLIČKA, Josef. *Čechy v době knížecí (1034 – 1198)*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1997.
- ŽUDEL, Juraj. *Stolice na Slovensku*. Bratislava : Obzor, 1984.

ŠTÚDIE A ČLÁNKY

- ADRIÁNYI, Gábor. Szent Adalbert római kapcsolatai. In *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt : Strigonium antiquum 4.* Eds. András Hegedűs - István Bárdos. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 69-76.
- ALTMANN, Hans. Ota III. In BLAŽKOVÁ, Vera - GUGAT, Werner (eds.). *Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen – Prag, e. V. Band I.* Aachen : Libri Aquenses Verlag, 2005, s. 33-36.
- ANKERSMITH, Franklin R. Historiografia i postmodernizmus. In: *Postmodernizmus. Antologia przekładów.* Ed. Ryszard Nycz. Kraków : Wydawnictwo Baran i Suszczyński, 1996, s. 150.
- BALOGH, A. Szent István egyházi kapcsolatai Csehországgal, Németországgal, Franciaországgal és Belgiummal. In *Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulójára. St. Stephan-Festschrift aus Anlaß der 900. Wiederkehr seines Todestages.* Ed. Juszinián Serédi. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, 1938.
- BÁNHÉGYI, B. Miksa. A bencés monostorok szerepe szent István államában. In *Válasz úton : Pogányság – kereszténység, Kelet – Nyugat Konferencia a X.-XI. század kérdéseiről.* Veszprém : MTA Veszprémi területi bizottsága, 2000, s. 121-127.
- BATAILLON, Louis-Jacques. Approaches to the study of Medieval Sermons. In *La Predication au XIIIe siècle en France et Italie : études et documents.* Aldershot : Variorum, 1993, s. 19-35.
- BEKE, Margit. Szent Adalbert tisztelete az esztergomi székeskáptalanban. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt.* Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 43-46.
- BLÁHOVÁ, Marie. Historia fundationis monasterii Brevnoviensis. In HLAVÁČEK, Ivan - BLÁHOVÁ, Marie (eds.). *993 – 1993, Milénium břevnovského kláštera. Sborník statí o jeho významu a postavení v českých dějinách.* Praha : Karolinum, 1993, s. 147-162.
- BOGUNIOWSKI, Józef Wacław. *Rozwój historyczny ksiąg liturgii rzymskiej do Soboru Trydenckiego ich recepcja w Polsce.* Kraków : Wydawnictwo Unum, 2001, s. 253-259.
- BOGYAY, Tamás. Břevnov és a magyar misszió : Gondolatok történelmi kérdésekről, amelyekre talán sohasem lesz válasz. In SOMORJAI, Ádám (ed.). *Közép-Európa Szentje : Adalbert (Vojtech – Wojciech – Béla). Válogatott tanulmányok.* Budapest : Magyar Egyháztörténeti Encyklopédia Munkaközössége, 1994, s. 193-205.
- BOGYAY, Tamás. Szent István és Szent Adalbert Prágai püspökök. In GLATZ, Ferenc - KARDOS, József (eds.). *Szent István és kora.* Budapest : MTA Történettudományi Intézet, 1988, s. 156-160.
- BOHÁČ, Zdeněk. K otázce využití zasvěcení kostelů v oboru historické geografie. In *Česko-slovenský časopis historický*, 1968, roč. 16, č. 4, s. 571-584.
- BRACHA, Krzysztof. *Kaznodziejstwo w Europie środkowo-wschodniej. Stan i perspektywy badawcze.* Referát prednesený na konferencii CIHEC – *Religious Space of East-Central Europe – Open to the East and West.* Lublin – Lvov 6.-10. septembra 2007.
- BRACHMANN, Hansjürgen. Magdeburg im 10. Jahrhundert – St. Adalberts Schuljahre. In *Tropami świętego Wojciecha.* Ed. Zofia Kurnatowska. Poznań : PTPN, 1999, s. 37-52.
- BRÜCKNER, Aleksander. *Kazania średniowieczne. Część 1-3.* Rozprawy Akademii Umiejętności XXV. Wydział Filologiczny, tom. IX, X. Kraków 1895-1896, s. 38-97, s. 347-390, s. 115-205.
- CSIZMADIA, Andor. Die Rechtsstellung der Predialen und Predialanstühle in Ungarn. In GRASS, Nicolaus - OGRIS, Werner (eds.). *Festschrift Hans Lentze : Zum 60. Geburtstage dargebracht von Fachgenossen und Freunden.* Innsbruck; München : Universitätsbuchhandlung Wagner, 1969, s. 97-113.

- CSÓKA, J. Lajos. A magyarok és a kereszténység Géza fejedelem korában. In *Emlékkönyv. Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján I.* Ed. Juszinián Serédi. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, 1938, s. 269-291.
- CZÉKLI, Béla. Szentbeszédek Szent Adalbertől. In HEGEDÜS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 101-112.
- ČERNÝ, Pavol. Das Leben des hl. Adalbert von Prag auf der Bronzetür zu Gnesen. In HOFMANN, Johannes (ed.). *Tausend Jahre Benediktiner in den Klöstern Břevnov, Braunau und Rohr*. St. Ottilien : EOS Verlag, 1993, s. 157-216.
- DANIELSKI, Wojciech. Legendy o św. Wojciechu w brewiarzach polskich XIV-XVI w. In *Acta Medievalea*, 1973-1974, č. 1, s. 25-61.
- DANIELSKI, Wojciech. Sekwencje mszalne ku czci św. Wojciecha jako utwory liturgiczne i hagiograficzne. In *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*, 1969, roč. 16, s. 5-22.
- DANIELSKI, Wojciech. Z dziejów kultu liturgicznego św. Wojciecha na ziemiach polskich. Święta ku czci św. Wojciecha. In *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*, 1967, roč. 14, s. 83-111.
- DERCKS, Ute. Die Adlerkapitelle in der Krypta von San Bartolomeo all'Isola in Rom. In *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Bd. 2. Handbuch zur Ausstellung*. Stuttgart : Theiss, 2000, s. 809-812.
- DERWICH, Marek. První kláštery na polském území. In WIECZORZEK, Alfred - HINZ, Hans-Martin (eds.). *Střed Evropy kolem roku 1000. Příručka a katalog k výstavě*. Stuttgart : Konrad Theiss GmbH; Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 180-181.
- DEŁUGOSZ, T. Święta obchodzone w archidiecezji gnieźnieńskiej w XIV wieku. In *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*, 1957, roč. 4, s. 95-97.
- DOBSZAY, László. *Az ország patrónusainak liturgikus tisztelete a középkori zsolozmában*. In Liturgia online, <http://www.liturgia.hu/cikk/cikk34.htm>
- DOBSZAY, László. Introduction. In *Antiphonen. Monumenta Monodica Medii Aevii*. Kasel; Basel : Bärenreiter, 1999, s. 13-34.
- DÓKA, Klára. Szent Adalbert patrocíniumok az újkorban. In HEGEDÜS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 57-68.
- DUNIN-WAŚOWICZ, Teresa. Der heilige Adalbert – Schutzheiliger des neuen Europas. In *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Band 2. Handbuch zur Ausstellung*. Stuttgart : Konrad Theiss Verlag, 2000, s. 839-841.
- DUNIN-WAŚOWICZ, Teresa. Die neuen Heiligenkulte in Mitteleuropa um das Jahr 1000. In *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Band 2. Handbuch zur Ausstellung*. Stuttgart : Konrad Theiss Verlag, 2000, s. 834-838.
- DUNIN-WAŚOWICZ, Teresa. Święty Wojciech i jego najstarszy kult w Europie w świetle badań dawnych a nowych. In ŻAKI, Andrzej (ed.). *Święty Wojciech i jego czasy : materiały III Sympozjum Historyczno-Archeologicznego Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, Saint-Maurice, 12-13 kwietnia 1997 roku*. Kraków : Nakł. Polskiej Akademii Umiejętności, 2000, s. 219-230.
- DUX, Holger A. 1000 Jahre St. Adalbertskirche in Aachen. In *Rheinische Heimatpflege. Mitteilungen des Rheinischen Vereins für Denkmalpflege und Landschaftsschutz e.V. und des Verschönerungs-Vereins für das Siebengebirge*, 2005, č. 42, s. 290-298.
- DVOŘÁK, Max. Versus de passione s. Adalberti a Kosmove zprávy o českém pohanství. In *Český časopis historický*, 1901, roč. 7, č. 4, s. 448-451.
- EDER, Christine Elisabeth. Die Schule des Klosters Tegernsee im frühen Mittelalter im Spiegel der Tegernseer Handschriften. In *Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktiner-Ordens*, tom. 83, 1972, s. 6-166.
- ELZE, Reinhard. Über die Leistungsfähigkeit von Gesandtschaften und Boten im 11. Jahrhundert. Aus der Vorgeschichte von Canossa 1075 – 1077. In *Histioire comparée de*

- l'administration (4e-18e siècles). Beiheft zu Francia* 9. Ed. Werner Paravicini - Karl Ferdinand Werner, 1980, s. 3-10.
- ENDRÓDI, Gábor. Niektoré aspekty sochárstva v Banskej Bystrici a okolí na prelome na prelome 15. a 16. storočia. In BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003, s. 462-474.
- ENGELBERT, Pius. Prágai Szent Adalbert : Püspökideál, politika és szerzetesség. In TAKÁCS, Imre (ed.). *Mons Sacer 996 – 1996 : Pannonhalma 1000 éve I.* Pannonhalma : Pannonhalmi Főapátság, 1996, s. 25-37.
- ERDŐ, Péter. Az egyházjog Szent Adalbert korában. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 113-120.
- ÉRSZEGI, Géza. „Adalbert püspök... kente meg a keresztség olajával“. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 25-38.
- FAJT, Jiří. Mezi dvorom a mestom. Maliarstvo na Spiši okolo roku 1500 a magnátska rodina Zápoľských. In BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003, s. 399-427.
- FIJALEK, Jan. Księgi liturgiczne oraz święta i święci katedry wawelskiej z początku XII wieku. In *Nova Polonia Sacra*, 1928, roč. 1, s. 350-362.
- FONT, Márta. Magyarok a „Povesty vremennih let“-ben. In *In memoriam Barta Gábor – Tanulmányok Barta Gábor emlékére*. Red. István Lengvári. Pécs : Bornus, 1996, s. 39-52.
- FRANZESE, Paolo Damiano. San Gregorio da Cerchiara. Vita e cultura di un monaco italogreco nel cuore dell'Europa ottoniana (X secolo). In *Rivista storica Calabrense*, 2003, roč. 24, č. 1-2, s. 71-123.
- FRIED, Johannes. Gnesen, Aachen, Rom. Otto III. und der Kult des hl. Adalbert. Beobachtungen zum älteren Adalbertsleben. In BORGOLTE, Michael (ed.). *Polen und Deutschland vor 1000 Jahren. Die Berliner Tagung über den „Akt von Gnesen“*. (Europa im Mittelalter. Abhandlungen und Beiträge zur historischen Komparatistik 5). Berlin : Akademie Verlag, 2002, s. 235-279.
- FROS, Henryk. Początki kultu św. Wojciecha – patrona wielu narodów. In *Opolskie drogi św. Wojciecha*. Ed. Anna Pobóg-Lenartowicz. Opole : Uniwersytetu Opolski, 1997, s. 24.
- FROS, Henryk. Wczesne żywoty św. Wojciecha. Stan i potrzeba badań. In *Środkowoeuropejskie dziedzictwo świętego Wojciech*. Ed. Antoni Barciak. Katowice : Instytut Górnośląski, 1998, s. 106.
- GABRIELE, Matthew. Otto III, Charlemagne, and Pentecost A.D. 1000 : A Reconsideration Using Diplomatic Evidence. In FRASSETTO, Michael (ed.). *The Year 1000 : Religious and Social Response to the Turning of the First Millennium*. New York : Palgrave Macmillan, 2002, s. 111-132.
- GATZWEILER, Hubert. Das St. Adalbertstift zu Aachen. In *Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins*, 1929, č. 51, s. 64-298.
- GAWLAS, Sławomir. Der hl. Adalbert als Landespatron und die frühe Nationenbildung bei den Polen. In BORGOLTE, Michael (ed.). *Polen und Deutschland vor 1000 Jahren. Die Berliner Tagung über den „Akt von Gnesen“*. (Europa im Mittelalter. Abhandlungen und Beiträge zur historischen Komparatistik 5). Berlin : Akademie Verlag, 2002, s. 193-234.
- GERÁT, Ivan. Hagiografické obrazové cykly na spišských oltároch. In *Terra Scepusiensis : Stav bádania o dejinách Spiša. Stan bádania nad dejinami Spiszu*. Eds. Ryszard Gładkiewicz - Martin Homza. Levoča; Wrocław : Kłáštorisko n.o., 2003, s. 211-219.
- GERICS, József. Quaestiones Adalbertinae. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 21-24.

- GÖRICH, Knut. Kaiser Otto III. und Aachen. In *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Bd. 2. Handbuch zur Ausstellung*. Stuttgart : Theiss, 2000, s. 786-791.
- Gótikus ötvösművészet, bronzművészet és a sokszorosított művészet emlékei. In *Pannonia Regia : Művészet a Dunántúlon 1000 – 1541. Kunst und Architektur in Pannonien 1000 – 1541*. Eds. Árpád Mikó - Imre Takács. Budapest : Magyar Nemzeti Galéria, 1994, s. 295-297.
- GRAUS, František. Der Heilige als Schlachtenhelfer – Zur Nationalisierung einer Wundererzählung in der mittelalterlichen Chronistik. In JÄSCHKE, Klaus-Urlich - WENSKUS, Reinhard (eds.). *Festschrift für Helmut Beumann zum 65. Geburtstag*. Sigmaringen : Jan Thorbecke Verlag, 1977, s. 330-348.
- GRZESIK, Ryszard. Uwagi o legendzie De sancto Adalberto episcopo. In *Roczniki Historyczne*, 1997, roč. 63, s. 139-148.
- GRZESIK, Ryszard. Węgierski etap misji św. Wojciecha. In *Święty Świerad i jego czasy : materiały z sympozjum naukowego w Tropiu 10-11 lipca 1998 / pod red. Stanisława Pietrzaka*. Nowy Sącz : Civitas Christiana, 2001, s. 136-157.
- HENRIX, Hans Hermann. Vojtěch z Prahy (nar. kolem roku 956 – zemřel 23. dubna 997), v Čáchách uctíváný evropský světec. In BLÁŽKOVÁ, Vera - GUGAT, Werner (eds.). *Čachy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen – Prag, e.V. Band I*. Aachen : Libri Aquenses Verlag, 2005, s. 22-30.
- HILGER, Hans Peter. Der Altar des hl. Wenzel im Dom zu Aachen. In *Aachener Kunstblätter*, 1973, č. 44, s. 211-232.
- CHŁOPOCKA, Helena. Wstęp do *Pasja z Tegernsee*. In: *W kręgu żywotów św. Wojciecha*. Red. Jan Andrzej Spieź. Tyniec; Kraków : Wydawnictwo Benedyktynów, 1997, s. 137-139.
- JABŁONKA, Agnieszka. Kazanie o św. Wojciechu z rękopisu Paulinów z Beszowej. In *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*, 1999, roč. 49, č. 1-2, s. 85-94.
- JERNEY, János. A magyarországi káptalanok és konventek mint hielmes és hiteles helyek története. In *Magyar Történelmi Társulat*, č. 2. Pest 1855, s. 1-166.
- KADLEC, Jaroslav. Svatovojtěžská úcta v českých zemích. In POLC, Jaroslav, V. (ed.). *Svatý Vojtěch. Sborník k miléníu*. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1997, s. 42-76.
- KALINOWSKI, Lech. Treści ideowe i estetyczne Drzwi Gnieźnieńskich. In WALICKI, Michał (ed.). *Drzwi Gnieźnieńskie, tom. 2*. Wrocław : Zakład Imienia Ossolińskich, 1956, s. 7-160.
- KANDRA, Kabos. Az egri püspökök pecsétei. In *Turul*, 1893, roč. 10, č. 3, s. 132-138.
- KARÁCSONYI, János. Kik voltak az első érsekek? In *Századok*, 1892, roč. 26, s. 203.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Państwo polskie w przekazach hagiograficznych XI-XII. wieku. In TYMIENICKI, Kazimierz (ed.). *Początki państwa polskiego. Księga tysiąclecia. Tomus 2, Społeczeństwo i kultura*. Poznań : Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1962, s. 233-244.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha, biskupa praskiego. Cz. III. In *Jadwiga Karwańska, Wybór pism. Święty Wojciech*. Ed. Teresa Dunin-Wąsowicz. Warszawa : Towarzystwo Nauk, 1996.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha, biskupa praskiego. Cz. IV: Miejsce <Versus de passione s. Adalberti> w szeregu żywotów. In *Jadwiga Karwańska, Wybór pism. Święty Wojciech*. Ed. Teresa Dunin-Wąsowicz. Warszawa : Towarzystwo Nauk, 1996, s. 159-189.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha biskupa praskiego. In *Studia Źródłoznawcze*, 1958, č. 2, s. 41-79; 1959, č. 4, s. 10-32; 1964, č. 9, s. 15-45; 1966, č. 11, s. 67-78; 1973, č. 18, s. 37-44.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Świadek czasów Chrobrego – Bruno z Kwerfurtu. In *Polska*

- w świecie. *Szkice z dziejów kultury polskiej*. Ed. Jerzy Dowiat. Warszawa : Instytut Historii PAN; Wydawnictwo PWN, 1972, s. 91-105.
- KARWASIŃSKA, Jadwiga. Wojciech-Adalbert. In *Hagiografia Polska – słownik bio-bibliograficzny*. Ed. Romuald Gustaw. Poznań; Warszawa; Lublin : Księgarnia św. Wojciecha, 1972, č. 2, s. 572-610.
- KIENZLE, Beverly Mayne. The typology of the Medieval Sermon and its Development in the Middle Ages : Report on work in progress. In *De l'homélie au sermon. Histoire de la prédication médiévale*. Eds. Jacqueline Hamesse - Xavier Hermand. Louvain-la-Neuve : Publications de l'Université Catholique de Louvain-la-Neuve, 1993, s. 83-101.
- KLISZKO, Zenon. A. Przepisy synodalne w Polsce średniowiecznej o kaznodziejstwie. In *Studia Theologica Varsoviensia*, 1975, roč. 13, č. 1, s. 111-145.
- KNAPIŃSKI, Ryszard. Ikonografia świętych polskich około 1400 roku. In *Sztuka około 1400. Materiały z sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Poznaniu listopad 1995, tom. 2*. Warszawa : Stowarzyszenie Historyków Sztuki, 1996, s. 189-207.
- KNIEWALD, Károly. Esztergomi benedictionale. In *Magyar Könyvszemle*, 1941, roč. 65, s. 213-231.
- KNIEWALD, Károly. Hahóti kódex. In *Magyar Könyvszemle*, 1938, roč. 62, s. 97-112.
- KNIEWALD, Károly. Hartwick győri püspök Agenda Pontificalis-a. In *Magyar Könyvszemle*, 1941, roč. 65, s. 1-21.
- KÖRMENDY, Kinga. Szent Adalbert Esztergomi egyházának kódexei, könyvei 1543 előtt. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 47-56.
- KRANZHOFF, Maria. Aachen als Mittelpunkt bedeutender Straßenzüge zwischen Rhein, Maas und Mosel in Mittelalter und Neuzeit. In *Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins*, 1929, č. 51, s. 1-63.
- KREJČÍK, Tomáš. Ikonografie církevních pečeti v českém státě ve 13.-15. století. In KRAFL, Pavel (ed.). *Sacri canones servandi sunt : Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII – XV*. Praha : Historický ústav AV ČR, 2008, s. 525-530.
- KRISTÓ, Gyula - H. TÓTH, Imre. Az Orosz évkönyvek néhány magyar vonatkozásáról. In *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae*. Acta Historica, 1996, roč. 103, s. 21-29.
- KRISTÓ, Gyula. A fekete magyarok és a pécsi püspökség alapítása. In KRISTÓ, Gyula. *Írások Szent Istvánról és koráról*. Szeged : Szegedi Középkorász Műhely, 2000, s. 79-87 (původně v *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae*. Acta Historica, 1985, roč. 82, s. 11-16).
- KRYŠTŮFEK, František. *Benedikt mučedník s bratřími*. In Ottův slovník naučný, III. díl. Praha : Ottovo nakladatelství, 1890, s. 738.
- KUPPER, Jean-Louis. Notker, Bischof von Lüttich. In *Lexikon des Mittelalters* VI. München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2002, stl. 1288-1289.
- KÜRBIS, Brigyda. Purpureae passionis aureus finis. Bruno Querfurtský a Pět svatých bratří. In WIECZORZEK, Alfred - HINZ, Hans-Martin (eds.). *Střed Evropy kolem roku 1000. Příručka a katalog k výstavě*. Stuttgart : Konrad Theiss GmbH; Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 182-185.
- KUZMOVA, Stanislava. *An exemplary Shepherd : Thema Ego sum pastor bonus and Sermon on Saint Stanislaus of Krakow in the Later Middle Ages*. Referát prednesený na konferencii CIHEC – *Religious Space of East-Central Europe – Open to the East and the West*. Lublin – Lvov v dňoch 6.-10. septembra 2007.
- KUZMOVA, Stanislava. Preaching a Model Bishop : A Sample of Sermon on Saint Stanislaus. In *Annual of Medieval Studies at the CEU, vol. 10*. Eds. Katalin Szende - Judith A. Rasson. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies, 2004, s. 53-64.
- KUZMOVA, Stanislava. Preaching on Martyrs Bishops In Later Middle Ages : St. Stani-

- slaus of Cracov and St. Thomas Becket. In *Britain and Poland-Lithuania from Middle Ages to 1795: Contact and Comparison (collected volume from conference in Cracow 2005)*. Eds. R.W. Unger - J. Basista. Leiden : Brill, 2008, s. 65-86.
- LABUDA Gerhard. Adalbert Wojtech. In *Lexikon des Mittelalters I*. München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2002, stl. 101-102.
- LABUDA, Adam S. Architekturdarstellung und Bildrezählung in den Reliefs der Gnesener Domtür. In *Iconographica. Mélanges offerts à Piotr Skubiszewski par ses amis, ses collègues, ses élèves*. Ed. Robert Favreau - Marie-Hélène Debiès. Poitiers : C.E.S.C.M., 1999, s. 143-152.
- LABUDA, Adam S. Czytanie Drzwi Gnieźnieńskich. Przekaz i język obrazu. In KURNATOWSKA, Zofia (ed.). *Tropami Świętego Wojciecha*. Poznań : PTPN, 1999, s. 235-256.
- LABUDA, Gerard. Der „Akt von Gnesen” vom Jahre 1000. Bericht über die Forschungsvorhaben und -ergebnisse. In *Questiones Medii Aevi Novae. Vol. 5*. Warszawa : Wydawnictwo DiG, 2000, s. 145-188.
- LABUDA, Gerard. Dwa najstarsze żywoty św. Wojciecha we wzajemnym stosunku. Stopień wiarygodności. In *Benedyktyńska praca. Studia historyczne ofiarowane o. Pawłowi Szczanieckiemu w 80. rocznicę urodzin*. Ed. Jan Andrzej Spież. Tyniec; Kraków : Wydawnictwo Benedyktynów, 1997, s. 52.
- LABUDA, Gerard. Św. Wojciech w literaturze i legendzie średniowieczne. In *Święty Wojciech w polskiej tradycji historiograficznej. Antologia tekstów*. Eds. Karol Potkański et al. Warszawa : Instytut Wydawniczy Pax, 1997, s. 212-226.
- LABUDA, Gerard. W sprawie autorstwa i miejsca napisania „Żywotu pierwszego” świętego Wojciecha. In *Studia Źródłoznawcze*, 2004, roč. 42, s. 115-130.
- LEGEZA, István. Szent Adalbert missziós szerepe a magyar történelemben. Forráskritikai tanulmány. In SOMORJAI, Ádám (ed.). *Közép-Európa Szentje : Adalbert (Wojtech – Wojciech – Béla). Válogatott tanulmányok*. Budapest : Magyar Egyháztörténeti Encyklopédia Munkaközössége, 1994, s. 117-191.
- LIKOWSKI, Henryk. Geneza święta Translatio s. Adalberti w Kościele polskim. Rozwiązanie sprawy o relikwie św. Wojciecha. In *Kwartalnik Teologiczny Wileński*, 1923-1924, roč. 1-2, s. 53-80.
- LOTTER, Friedrich. Das Bild Adalberts in den Viten des Canaparius und Bruns von Querfurt. In *Adalbert von Prag (956 – 997), Brückenbauer zwischen dem Westen und dem Osten Europa*. Ed. Hans Hermann Henrix. Baden-Baden : Nomos Verlag, 1997, s. 27-35.
- MACHILEK, Franz. Prágai Szent Adalbert – az Imperium Romanorum szentje. In HEGEDÜS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 77-92.
- MAISEL, Witold. Drzwi Gnieźnieńskie w perspektywie archeologii prawniczej. In *Studia Źródłoznawcze*, 1976, č. 21, s. 97-101.
- MAROSI, Ernő. Az Esztergomi Porta Speciosa. In HEGEDÜS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 155-164.
- MARSINA, Richard. Cirkevná organizácia na Veľkej Morave. In *Velká Morava mezi Výcho-dem a Západem : Spisy Archeologického ústavu AV ČR*. Brno, 2001, roč. 17 (Separát), s. 295n.
- MARSINA, Richard. Kristianizácia Maďarov a Uhorska medzi východom a západom. In *Historický časopis*, 1992, roč. 40, s. 409-421.
- MARSINA, Richard. Nitrianske biskupstvo a jeho biskupi od 9. do polovica 13. storočia. In *Historický časopis*, 1993, roč. 41, č. 5-6, s. 529-542.
- MARSINA, Richard. Štruktúra šľachty na Slovensku (v Uhorsku) do začiatku 16. storočia. In *Struktura feudální společnosti na území Československa a Polska do přelomu 15. a 16. století*. Eds. Ján Čierny - František Hejl - Antonín Verbík. Praha : Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1984, s. 134-154.

- MARSINA, Richard. Štúdie k Slovenskému diplomatáru I. In *Historické štúdie*, 1973, roč. 18, s. 5-119.
- MARSINA, Richard. Vytváranie systému včasnofeudálneho uhorského štátu. In *Typologie raně feudálních slovanských států*. Separatum. Praha : ÚČSD ČSAV, 1987, s. 131-145.
- MARSINA, Richard. Vývoj ideálov svätosti a ich typy. In *Svätec a jeho funkcie v spoločnosti I*. Eds. Rastislav Kožiak - Jaroslav Nemeš. Bratislava : Chronos, 2006, s. 175-186.
- MAYER, Marián. Hodnoverné miesta a ich pečate. In *Vlastivedný časopis*, 1978, roč. 17, č. 3, s. 116-121.
- MAZUR-KEBŁOWSKI, Eva. Die Bedeutung der Architektur der Anastasis für die Deutung der Gebetszene in der Gnesener Tür. In *Bau + Kunst : Festschrift zum 65. Geburtstag von Professor Jürgen Paul*. Ed. Gilbert Lupfer - Konstanze Rudert. Dresden : Hellerau-Verlag, 2000, s. 212-218.
- Medieval Sermon Studies Newsletter* (1977-)
- MICHAŁOWSKI, Roman. *Zjazd gnieźnieński Religijne przesłanki powstania arcybiskupstwa gnieźnieńskiego*. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2005.
- MOHNHAUPT, Bernd. Typologisch strukturierte Heiligenzyklen: Die Adalbertsvita der Gnesener Bronzetür. In KERSCHER, Gottfried (ed.). *Hagiographie und Kunst. Der Heiligenkult in Schrift, Bild und Architektur (Hagiographie und Kunst. Der Heiligenkult in Schrift, Bild und Architektur, Marburg, 06.-09.10.1992)*. Berlin : Reimer, 1993, s. 357-368.
- MORRALL, John B. The Emperor Otto III, an Imperial Ideal. In *History Today*, 1959 (Decembre), s. 812-822.
- MÚCSKA, Vincent. About the first Hungarian bishoprics. In *East Central Europe at the turn of the 1st and 2nd millennia*. Ed. Vincent Múcska - Miroslav Daniš. Bratislava : Stimul, 2002, s. 119-139.
- MÚCSKA, Vincent. Az első Magyarországi püspökségekről. In *Fons*, 2005, roč. 12, č. 1, s. 3-28.
- MÚCSKA, Vincent. O prvých uhorských biskupstvách. In *Historický časopis*, 2003, roč. 51, č. 1, s. 3-22.
- MÚCSKA, Vincent. Osobitosti uhorského liturgického kalendára v 11. storočí. In *Nitra v slovenských dejinách*. Ed. Richard Marsina. Martin : Matica slovenská, 2002, s. 181-189.
- MÜLLER, Heribert. Erzbischof Heribert von Köln und der „Osten“. In *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Bd. 2. Handbuch zur Ausstellung*. Stuttgart : Theiss, 2000, s. 774-781.
- NICKEL, H. L. Zur frühen Baugeschichte der Burg Querfurt. In *Tropami świętego Wojciecha*. Ed. Zofia Kurnatowska. Poznań : PTPN, 1999, s. 169-178.
- NOVÁK, Jozef. Pečate konventov a kapitúl. In *Dejiny a kultúra rehoľných komunít na Slovensku*. Ed. Jozef Šimončíč. Trnava : Trnavská univerzita, 1994, s. 77-84.
- OSLANSKÝ, František. Cirkevné dejiny do reformácie. In *Sereď – dejiny mesta*. Eds. Eva Vrabcová - Rastislav Petrovič. Sereď : Mesto Sereď, 2002, s. 135-140.
- OSLANSKÝ, František. K vývoju šľachty Ostrihomskej arcidiecézy. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2003, roč. 13, č. 2, s. 3-8.
- OSLANSKÝ, František. K osídleniu južného Slovenska v stredoveku. In *Vývoj osídlenia Slovenska : Geographia Slovaca*, roč. 9. Bratislava : Geografický ústav SAV, 1995, s. 44-51.
- OSLANSKÝ, František. Kontinuita dávneho osídlenia najjužnejšieho Slovenska nad Dunajom. In *Historický časopis*, 1995, roč. 43, č. 4, s. 609-627.
- OSLANSKÝ, František. Kontinuität der Besiedlung der Komitate Komárno und Esztergom. In *Beiträge zur ältesten Besiedlung der Slowakei : Studia Historica Slovaca 18. Sammelband zum XI. Internationalen Kongreß der Slavisten Bratislava-Preßburg 30. 8. – 8. 9. 1993*. Bratislava : Historický ústav SAV, 1994, s. 281-308.
- OSLANSKÝ, František. O písomných prameňoch k cirkevným majetkom na Slovensku v stredoveku. In *Historický časopis*, 1997, roč. 45, č. 3, s. 388-400.

- OSLANSKÝ, František. Sídlná ostrihomská kapitula a stredoveké Slovensko. In *Historické štúdie*, 1993, roč. 34, s. 34-53.
- OSLANSKÝ, František. Z písomných prameňov o Ostrihomskej arcidiecéze a Slovensku v stredoveku. In *Korene európskej civilizácie : Studia Archeologica Slovaca Mediaevalia*, 2000-2001, roč. 3-4. Eds. Dušan Čaplovič - Michal Slivka. Bratislava : Veda, 2001, s. 251-264.
- OSLANSKÝ, František. Z počiatkov a rozšírenia cirkevnej šľachty na území Ostrihomskej arcidiecézy. In *Studia Historica Tyrnaviensia III. : K životnému jubileu Dr. h. c. Univ. prof. PhDr. Richarda Marsinu, DrSc.* Ed. Jozef Šimončíč. Trnava : Katedra Fakulty humanistiky Trnavskej univerzity, 2003, s. 97-104.
- PASIERB, Janusz. Le Programme iconographique et iconologique de la Porte de Gniezno. In *Polish Art Studies*, 1980, č. 2, s. 31-49.
- PIKULIK, Jerzy. *Święty Wojciech w polskiej muzyce średniowiecznej*. Warszawa : Instytut Wydawniczy PAX, 1996.
- PÍŠA, Vladimír. Epitome historica monasterii Brevnoviensis Magnoalda Ziegelbauera, jako pramen ke starším dějinám Břevnovského kláštera. In *Milénium břevnovského kláštera (993 – 1993)*. Praha : Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1993, s. 279-291.
- PLEZIA, Marian. Najstarszy zabytek historiografii polskiej (Zaginiony żywot św. Wojciecha). In *Przegląd Historyczny*, 1952, roč. 43, s. 563-570.
- PLEZIA, Marian. Najstarszy zabytek historiografii polskiej. In *Od Arystotelesa do Złotej legendy*. Warszawa : Instytut Wydawniczy PAX, 1958, s. 291-305.
- POLC, Jaroslav. Kostely sv. Vojtěcha v Itálii postavené císařem Otem III. In *Sborník Kato-lické teologické fakulty Univerzity Karlovy, sv. 6*. Praha : KTF UK, 2004, s. 244-275.
- POTKOWSKI, Edward. Pisarz i jego dzieło w średniowiecznym społeczeństwie. In *Człowiek w społeczeństwie średniowiecznym*. Red. Roman Michałowski. Warszawa : Wydawnictwo DiG, 1997, s. 274-275 a 267.
- POTKOWSKI, Edward. Problemy kodykologii. In *Tradycje i perspektywy nauk pomocniczych historii w Polsce: materiały z sympozjum w Uniwersytecie Jagiellońskim dnia 21-22 października 1993 roku profesorowi Zbigniewowi Perzanowskiemu przypisane*. Red. Mieczysław Rokosz. Kraków : Uniwersytet Jagielloński, 1995, s. 195-207.
- PRAŽÁK, Richard. Szent Adalbert a középkori cseh irodalomban. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltaima alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 93-100.
- PRITSAK, Omeljan. Orientierung und Farbsymbolik. Zu den Farbenbezeichnungen in den altaischen Völkernamen. In *Saeculum*, 1954, roč. 5, s. 376-383.
- RÁBIK, Vladimír. Pečate nitrianskych biskupov do konca 14. storočia. In SEDLÁK, Vincent (ed.). *Zborník príspevkov k slovenským dejinám. K životnému jubileu univ. prof. PhDr. Richarda Marsinu, DrSc.* Bratislava : Slovenský Historický ústav Matice slovenskej, 1998, s. 178-189.
- RÁBIK, Vladimír. Stredoveké cirkevné pečate spišskej proveniencie : Sonda do problematiky. In *Terra Scepusiensis. Stav bádania o dejinách Spiša*. Eds. Martin Homza - Ryszard Gładkiewicz. Levoča; Wrocław : Lúč, 2003, s. 325-337.
- RÁBIK, Vladimír. Suplikačné registre pápežskej kúrie a Slovensko za pontifikátu pápežov Klementa VI., Inocenta VI. a Urbana V. (1342 – 1370). In *Slovensko a Svätá stolica*. Eds. Marta Dobrotková - Mária Kohútová. Trnava : Slovenský historický ústav v Ríme; Trnavská univerzita, 2008, s. 62-73.
- RATKOŠ, Peter. Naše sídliskové útvary v latinskej terminológii 9.-12. storočia. In *Archaeologia Historica*, 1978, roč. 3, s. 251-252.
- RATKOŠ, Peter. Nový pohľad na vznik a funkciu Prayovho kódexu. In *Slovenská archivistika*, 1976, roč. 11, č. 1, s. 98-120.
- ROKOSZ, Mieczysław. Pamięć i kult św. Wojciecha-Adalberta w Rzymie. In ŻAKI, Andrzej (ed.). *Święty Wojciech i jego czasy : materiały III Sympozjum Historyczno-Archeologicz-*

- nego Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, Saint-Maurice, 12-13 kwietnia 1997 roku. Kraków : Nakł. Polskiej Akademii Umiejętności, 2000, s. 205-218.
- ROYT, Jan. Renesanční a barokní ikonografie sv. Vojtěcha. In POLC, Jaroslav V. (ed.). *Svatý Vojtěch. Sborník k miléníu*. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1997, s. 114-129.
- RUTKOWSKA-PLACHCIŃSKA, Anna. Pasje świętych Wojciecha i Brunona z tzw. kodeksu z Tegernsee. In *Studia Źródłoznawcze*, 2002, č. 40, s. 19-42.
- RUTTKAY, Alexander - SLIVKA, Michal. Cirkevné inštitúcie a ich úloha v sídliskovom a hospodárskom vývoji Slovenska v stredoveku. In *Archaeologia Historica*, 1985, roč. 10, s. 333-356.
- RYŁ, Jadwiga. Biblioteka katedralna w Gnieźnie. In *Archiwa Biblioteki Muzea Kościelne*, 1976, č. 33.
- SEIBERT, Hubertus. Herrscher und Mönchtum im spätottonischen Reich. Vorstellung – Funktion – Interaktion. In SCHNEIDMÜLLER, Bernd - WEINFURTER, Stefan (eds.). *Otto III. – Heinrich II. Eine Wende?* 2. Auflage. Stuttgart : Thorbecke, 2000, s. 205-266.
- SLÁMA, Jiří. Počátky českého státu. In SOMMER, Petr (ed.). *České země v raném středověku*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 30-52.
- SLIVKA, Michal. Príspevok k problematike vzťahu sakrálnych objektov a feudálnych sídiel na Slovensku. In *Archaeologia Historica*, 1986, roč. 11, s. 359-376.
- SLIVKA, Michal. Rádové domy v štruktúre osídlenia Slovenska a v jeho politických a sociálno-ekonomických vzťahoch (so zameraním na krížovnícke rády). In *Archaeologia Historica*, 1987, roč. 12, s. 383-402.
- SLIVKA, Michal. Stredoveká cestná sieť na východnom Slovensku a jej determinanty. In *Slovenská numizmatika*, 1990, roč. 11, s. 83-112.
- SMIGIEL, Kazimierz. A Gnieznói székesegyház bronzkapuja. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 173-180.
- SMIGIEL, Kazimierz. Adalberts Grab in Gnesen – Zentrum der Integration Polens und Europas. In HENRIX, Hans Hermann (ed.). *Adalbert von Prag – Brückenbauer zwischen dem Osten und Westen Europas*. Baden-Baden : Nomos Verlagsgesellschaft, 1997, s. 109-126.
- SÓLYMOS, Szilveszter. Az első bencés szerzetesek Magyarországon. In *Paradisum plantavit : Bencés monostorok a középkori Magyarországon*. Ed. Imre Takács. Pannonhalma : Pannonhalmi Bencés Főapátság, 2001, s. 48-60.
- SOMORJAI, Ádám. Kelet-Közép-Európa szentje : Adalbert (Vojtech=Wojciech, Béla). In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 13-20.
- STABĚJ, Jože. Die alten Wallfahrten der Slowenen an den Rhein. In *Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins*. Band 78. Aachen 1967, s. 97-160.
- STEINHÜBEL, Ján: Svätý Vojtech a Uhorsko. In TŘEŠTÍK, Dušan - ŽEMLIČKA, Josef (eds.). *Svatý Vojtěch, Čechové a Evropa. Mezinárodní sympóziium uspořádané Českou křesťanskou akademií a Historickým ústavem Akademie věd ČR 19.-20. listopadu 1997 v Praze*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998, s. 122-130.
- STRÓŻYK, Paweł. Śmierć eremitów w relacji Brunona z Kwerfurtu. In *Roczniki Historyczne*, 2003, č. 69, s. 7- 31.
- STRUVE, Tilman. Investiturstreit. In *Lexikon des Mittelalters*, Band 5. München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2003, s. 479-482.
- STRZELCZYK, Jerzy (rec.). Jürgen Hoffmann, *Vita Adalberti. Frühere Textüberlieferungen der Lebensgeschichte Adalberts von Prag*. Europäische Schriften der Adalbert-Stiftung-Krefehl, Bd. 2, Essen 2005. In *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*, 2006, č. 55, s. 116-117.

- STRZELCZYK, Jerzy. Poprzednik świętego Wojciecha w świętości – Udalryk z Augsburga i problem jego kanonizacji. In *Kanonizacja św. Wojciecha i dziedzictwo jego kultu*. Eds. Jerzy Strzelczyk - Czesław Pest - Wojciech Polak. Lublin : IESW - Wydawnictwo Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, 2001, s. 32-48.
- STRZELCZYK, Jerzy. Święty Wojciech na tle tradycji misyjnych Kościoła rzymskiego. In *Środkowoeuropejskie dziedzictwo świętego Wojciech*. Ed. Antoni Barciak. Katowice : Instytut Górnośląski, 1998, s. 17-42.
- SULITKOVÁ, Ludmila. Nižší šlechta v českém státě a Uhrách na přelomu 13. století ve světle písemných pramenů. In *Archaeologia Historica*, 1977, roč. 2, s. 9-22.
- SZÁNTÓ, Konrád. Szent Adalbert közreműködése Szent István és Boldog Gizella házasságának létrejöttében. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 39-42.
- SZENDREI, Janka. „In basilica sancti Emmerami“ : Historia Sanctorum Andreae et Benedicti. In *Die Offizien des Mittelalters Dichtung und Musik*. Eds. Walter Berschin - David Hiley. Tutzing : Schneider, 1999, s. 143-152.
- SZIGETI, Kilian. Denkmäler des Gregorianischen Chorals aus dem ungarischen Mittelalter. In *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 1963, roč. 4, č. 1-2, s. 129-172.
- SZINVAY, Lázár. Adálek az egyházi sphragistikához. In *Turul*, 1883, roč. 1, č. 1, s. 51-52.
- SZOŁDRSKI, Władysław. Kult św. Wojciecha poza Polską. In *Homo Dei*, 1952, roč. 21, s. 80-94.
- SZOŁDRSKI, Władysław. Z dziejów kultu św. Wojciecha. In *Ateneum Kapłańskie*, 1947, roč. 46, s. 313-323.
- ŠTEPÁNEK, Miroslav. Patrocinia a středověké cesty. [Příspěvky k dějinám osídlení 4] In *Československý časopis historický*, 1968, roč. 16, č. 4, s. 551-570.
- TOMAS, Maroš. Rytieri a kanonici Sv. Hrobu. In *Rytierstvo : element v živote stredovekého človeka*. Ed. Jozef Meliš. Trnava : Trnavský historický spolok, 2004, s. 102-109.
- TÓTH, Sándor László. A fehér és a fekete magyarok problematikájához. In *A honfoglalás 1100 éve és a Vajdaság. 1100 godina poseljenja Madžara i Vojvodina*. Újvidék : Forum Könyvkiadó; Beograd : Zavod za učbenike i nastavna sredstva, 1997, s. 81-93.
- TÓTH, Sándor. Esztergom Szent Adalbert-székesegyháza és az Árpád-kori építészet. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 121-154.
- TRILLER, Anneliese. Interesse und Verehrung für Adalbert im Deutschland des 19. und 20. Jahrhunderts. In ŚMIGIEL, Kazimierz (ed.). *Święty Wojciech w tradycji i kulturze europejskiej*. Gniezno : Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentium, 1992, 177-190.
- TUREK, Rudolf. Svatý Vojtěch. In KADLEC, Jaroslav (ed.). *Bohemia sancta. Životopisy českých světců a božích přátel*. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1990, s. 85-113.
- UHLÍŘ, Zdeněk. Hagiografie mezi slovesným a výtvarným vyjádřením. In *Průzkumy památek*, 2006, č. 13, příloha, s. 64-70.
- UHLÍŘ, Zdeněk. Středověké kazatelství v českých zemích : nástin problematiky In *Almanach Historyczny*, 2005, roč. 7, s. 57-94.
- VÉGH, János. O krídlových oltárech. In BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003, s. 351-363.
- VÉGH, János. Spišské maliarstvo poslednej tretiny 15. storočia. In BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003, s. 382-397.
- VESZPRÉMY, László. Adémar de Chabannes krónikájának magyar vonatkozásai. Textus és kontextus. In *Századok*, 2003, roč. 137, č. 2, s. 459-467.
- VESZPRÉMY, László. Der Hl. Adalbert im wissenschaftlichen Gespräch ungarischer Historiker. In *Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder*, 1999,

- č. 40, s. 87-102.
- VESZPRÉMY, László. Szent Adalbert és Magyarország : Historiográfiai áttekintés. In *Ars Hungarica*, 1998, roč. 26, č. 2, s. 321-337.
- VESZPRÉMY, László. Szent István, a térítő a hazai krónikás hagyományban. In BENE, Sándor (ed.). „*Hol vagy, István király?*” *A Szent István – hagyomány évszázadai*. Budapest : Gondolat, 2006.
- VILIKOVSKÝ, Jan. Versus de passione s. Adalberti. Několik poznámek. In *Sborník Filozofické fakulty University Komenského v Bratislavě*, zv. 6, 1929, s. 317-350.
- VLČEK, Emanuel. Der Vergleich der dem hl. Adalbert/Vojtěch zugeschriebenen Skelettüberreste von Prag und Aachen. In *Adalbert von Prag – Brückenbauer zwischen dem Osten und Westen Europas*. Baden-Baden : Nomos Verlag, 1997, s. 127-140.
- VLČEK, Emanuel. Porovnání pozůstatků připisovaných sv. Vojtěchovi z Prahy a sv. Adalbertovi z Cách. In *Svatý Vojtěch. Sborník k mileniu*. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství, 1997, s. 168-196.
- WALCZY, Łukasz. Kazanie Jana ze Słupcy o św. Wojciechu – przyczynek do dziejów polskiej ideologii państwowej w drugiej połowie XV wieku. In *Nasza Przeszość*, 1992, roč. 77, s. 261-271.
- WEHLI, Tünde. Szent Adalbert ábrázolása a középkori magyarországi művészetben. In HEGEDŰS, András - BÁRDOS, István (eds.). *Ezer év Szent Adalbert ottalma alatt*. Strigonium antiquum IV. Esztergom : Prímási Levéltár, 2000, s. 165-172.
- WEINFURTER, Stefan. Otto III. und Heinrich II. in Vergleich. Ein Resümee. In SCHNEIDMÜLLER, Bernd - WEINFURTER, Stefan (eds.). *Otto III. – Heinrich II. Eine Wende?* 2. Auflage. Stuttgart : Thorbecke, 2000, s. 387-413.
- WENSKUS, Reinhard. Brun von Querfurt und die Stiftung des Erzbistums Gnesen. In *Zeitschrift für Ostforschung*, 1956, č. 5, s. 524-537.
- WÓJCIK, Dagmara. Trzynastowieczne świadectwo kultu św. Wojciecha : Kazanie de Sancto Adalberto z kolekcji Marcina Polaka OP († 1278). In *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*, 2000-2001, roč. 50-51, č. 1-2, s. 5-15.
- WOLFINGER, Lukas. Politisches Handeln mit dem hl. Adalbert von Prag. Mittelalterliche Vorstellungen von der civitas sancta. In *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*, 2006, roč. 114, č. 3-4, s. 219-250.
- WOLNY, Jerzy. Kaznodziejstwo. In *Dzieje teologii katolickiej w Polsce, tom. 1, Średniowiecze*. Ed. Marian Rechowicz. Lublin : Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1974, s. 273-308.
- WOLNY, Jerzy. Materiały do nauczania wiary w Polsce średniowiecznej. In *Analecta Cracoviensia*, 1995, roč. 27, s. 653-659.
- WOLNY, Jerzy. Udział polskiej teologii średniowiecznej w pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce. In *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 1966, roč. 19, s. 74-82.
- WOOD, Ian. Adalbert z Pragi i Bruno z Kwerfurtu. In *Tropami świętego Wojciecha*. Ed. Zofia Kurnatowska. Poznań : PTPN, 1999, s. 159-168.
- WYROZUMSKI, Jerzy. Szent Adalbert porosz legendájának keletkezése. In *Szent Adalbert élete*. Budapest : Szent István társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2003, s. 24.
- ZEMENE, Marián. O rehoľníctve na Slovensku. In *Dejiny a kultúra rehoľných komunít na Slovensku*. Ed. Jozef Šimončič. Trnava : Trnavská univerzita, 1994, s. 39-47.
- ZLÁMAL, Bohumil. Pět svatých bratří. In KADLEC, Jaroslav (ed.). *Bohemia sancta, životopisy českých světců a božích přátel*. Praha : Zvon, 1990, s. 106-112.
- ZOTZ, Thomas. Die Gegenwart des Königs. Zur Herrschaftspraxis Ottos III. und Heinrichs II. In SCHNEIDMÜLLER, Bernd - WEINFURTER, Stefan (eds.). *Otto III. – Heinrich II. Eine Wende?* 2. Auflage. Stuttgart : Thorbecke, 2000, s. 349-382.
- ŽÁRY, Juraj. Umenie neskorogotickej klenby : sakrálna architektúra stredoslovenských banských miest. In BURAN, Dušan (ed.). *Gotika : Dejiny slovenského výtvarného umenia*. Bratislava : Slovenská národná galéria; Slovart, 2003, s. 304-321.

ŽEMLIČKA, Jozef. Das Přemysliden-Geschlecht an der Wende vom 10. zum 11. Jahrhundert. In *Der Tschechische Staat um 1000, seine Herrscher und Ökonomik. Internationales Symposium, Praha 9-10. Februar 1999*. Ed. Petr Sommer (= *Colloquia mediaevalia Pragensia* 2). Praha : Filosofia, 2001, s. 79-91.